

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NIILO JÄÄSKINEN
prednesené 11. decembra 2014¹

Vec C-352/13

**Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA
proti
Evonik Degussa GmbH,
Akzo Nobel NV,
Solvay SA,
Kemira Oyj,
Arkema France SA,
FMC Foret SA,
Chemoxal SA,
Edison SpA**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Landgericht Dortmund (Nemecko)]

„Justičná spolupráca v občianskych a obchodných veciach — Nariadenie (ES) č. 44/2001 — Osobitná právomoc — Žaloba o uloženie povinnosti poskytnúť informácie a o náhradu škody proti spoločnostiam so sídlom v rôznych členských štátoch, ktoré sa na rôznych miestach a v rôznom čase zúčastnili na karteli vyhlásenom za nezlučiteľný s článkom 81 ES (článok 101 ZFEÚ) a článkom 53 Dohody o EHP — Článok 6 bod 1 — Právomoc v prípade plurality žalovaných — Riziko nezlučiteľných rozsudkov — Späťvzatie vo vzťahu len k jedinému žalovanému, ktorý má bydlisko v členskom štáte, kde má sídlo súd, na ktorý bola podaná žaloba — Zachovanie právomoci — Zneužitie práva — Článok 5 bod 3 — Právomoc vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti — Pojem „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti“ — Prípadná právomoc vo vzťahu ku všetkým spoločne žalovaným a všetkým uplatňovaným nárokom na náhradu škody, založená na každom mieste územia členských štátov, kde bol protiprávny kartel uzavretý a realizovaný — Článok 23 — Doložka o voľbe právomoci — Arbitrážne doložky — Vplyv zásady plnej účinnosti zákazu kartelov stanoveného právom Únie“

I – Úvod

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý predložil Landgericht Dortmund (Krajinský súd v Dortmunde, Nemecko), sa týka výkladu článkov 5 bodu 3 a článku 6 bodu 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach² (ďalej len „nariadenie Brusel I“), ako aj doposiaľ nepreskúmaného aspektu, ktorým je vzťah týchto ustanovení a hlavných zásad práva hospodárskej súťaže Únie týkajúcich sa článku 101 ZFEÚ.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ú. v. ES L 12, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42. Toto nariadenie bude nahradené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, s. 1), ktorého väčšina ustanovení nadobudne účinnosť 10. januára 2015.

2. Tento návrh bol predložený v rámci žaloby o uloženie povinnosti poskytnúť informácie a o náhradu škody, ktorú na uvedený nemecký súd podal žalobca so sídlom v Belgicku proti viacerým spoločnostiam so sídlom v rôznych členských štátoch – z ktorých iba jediná má sídlo v Nemecku – ktoré sa zúčastnili na porušovaní vyhlásenom rozhodnutím Európskej komisie za odporujúce zákazu kartelových dohôd, ktorý je stanovený v článku 81 ES (teraz článok 101 ZFEÚ), ako aj článku 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992³.

3. Vzhľadom na to, že medzi účastníkmi konania existuje spor o medzinárodnej právomoci vnútroštátneho súdu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, tento súd žiada o výklad Súdneho dvora z troch hlavných hľadísk.

4. V prvom rade kladie otázku uplatniteľnosti na spor, o aký ide vo veci samej, článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I, ktorý umožňuje rozšíriť právomoc súdu, na ktorý bola podaná žaloba, tak, že tento súd môže rozhodovať aj o žalobách týkajúcich sa iných žalovaných, ako je žalovaný s bydliskom v jeho obvode, s cieľom predísť nezlučiteľným rozsudkom. Okrem uvedeného túto problematiku predostiera v konkrétnom prípade, kedy tak, ako je tomu v prejednávanej veci, žalobca vzal žalobu späť vo vzťahu k jedinému zo žalovaných, ktorý má sídlo v členskom štáte, kde má sídlo súd, na ktorý bola podaná žaloba pričom tohto žalovaného možno kvalifikovať ako „ústredného žalovaného“, vzhľadom na to, že iba on jediný môže založiť právomoc súdu.

5. V druhom rade, pokiaľ ide o právomoc vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, stanovenú v článku 5 bode 3 nariadenia Brusel I, Súdny dvor je požiadaný zodpovedať otázku, či pojmu „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti“ treba v zmysle tohto ustanovenia rozumieť tak, že umožňuje založiť uvedenú právomoc vo vzťahu ku všetkým žalovaným a všetkým údajným škodám na základe každého z početných miest v členských štátoch, kde bol protiprávny kartel uzavretý a/alebo realizovaný a kde bola podľa žalobcu obmedzená slobodná voľba kupujúcich.

6. V treťom rade, zdá sa, že vnútroštátny súd vychádza z predpokladu, že niektoré doložky o voľbe právomoci, ktoré môžu spadať pod článok 23 nariadenia Brusel I, a/alebo arbitrážne doložky, na ktoré sa odvolávajú žalované vo veci samej, sa vzťahujú aj na nároky na náhradu škody uplatňované v prejednávanej veci. Žiada, aby Súdny dvor rozhodol, či zásada účinného presadzovania zákazu kartelov stanoveného v článku 101 ZFEÚ môže v tomto prípade brániť tomu, aby sa takéto doložky mohli namietat vo vzťahu k osobe domáhajúcej sa náhrady škody, v prípade, že žaloba bola podaná na jeden zo súdov, ktoré by mali právomoc podľa článku 5 bodu 3 a/alebo článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I.

7. Zdôrazňujem, že táto vec je prvou vecou, v ktorej je Súdny dvor požiadaný, aby priamo rozhodol o vzťahu medzi ustanoveniami primárneho práva zaručujúcimi slobodnú hospodársku súťaž v rámci Európskej únie na jednej strane a ustanoveniami medzinárodného súkromného práva Únie týkajúcimi sa právomoci v občianskych a obchodných veciach na druhej strane, a to v prípade sporu, ktorého špecifikom je, že sa týka veľmi rozsiahleho kartelu, keďže tento sa vzťahuje na veľké množstvo účastníkov a poškodených a narušil hospodársku súťaž na celom vnútornom trhu.

3 — Ú. v. 1994, L 1, s. 3, ďalej len „Dohoda o EHP“. Vzhľadom na to, že znenie článku 53 Dohody o EHP je v podstate analogické so znením článkov 81 ES a 101 ZFEÚ, to, čo sa v týchto návrhoch uvádza vo vzťahu k týmto ustanoveniam uvedeným ako posledné, platí *mutatis mutandis* aj pre prvé uvedené ustanovenie.

8. Hneď na úvod uvádzam, že nariadenie Brusel I, ktorého cieľom je vytvoriť systém pravidiel Únie pre určenie právomoci v cezhraničných sporoch v občianskych a obchodných veciach, nie je podľa môjho názoru úplne vhodné na zabezpečenie súkromnoprávneho presadzovania ustanovení práva hospodárskej súťaže Únie (alebo „private enforcement“, podľa bežného označenia v tejto oblasti)⁴, ktoré by bolo účinné v takom prípade, ako je prejednávaná vec.

9. Uplatňovanie niektorých ustanovení tohto nariadenia totiž môže viesť k územnému rozdeleniu právomoci medzi súdy členských štátov, ktoré by na jednej strane nemuselo byť vhodné z hľadiska geografického rozsahu práva hospodárskej súťaže Únie a na druhej strane by mohlo osobám poškodeným protiprávnymi obmedzeniami hospodárskej súťaže sťažiť domáhanie sa plnej náhrady škôd, ktoré im vznikli, a priznanie tejto náhrady. Podľa môjho názoru je teda možné, aby pôvodcovia takýchto obmedzení využívali tieto ustanovenia medzinárodného súkromného práva na vytvorenie situácie, kedy by občianskoprávne dôsledky jediného a závažného porušovania pravidiel hospodárskej súťaže Únie mali byť posúdené v rámci rady konaní roztrúsených po rôznych členských štátoch.

10. Z tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyvodím všeobecný záver, že *de lege ferenda* z dôvodu osobitnej povahy dôsledkov, ktoré môžu mať cezhraničné protisúťažné postupy v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach – predovšetkým ak sú tak zložité, ako v spore vo veci samej –, by bolo podľa môjho názoru rozumné, aby normotvorca Únie zvážil, že do nariadenia Brusel I vloží normu právomoci pre takéto postupy⁵, ako je napríklad kolízna norma, ktorá je pre záväzky vyplývajúce z obmedzenia hospodárskej súťaže osobitne stanovená v nariadení obvykle nazývanom „Rím II“⁶.

II – Právny rámec

11. Podľa odôvodnení 11, 12, 14 a 15 nariadenia Brusel I:

„(11) Normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby. Bydlisko (sídlo) právnickej osoby treba definovať osobitne, aby boli spoločné pravidlá prehľadnejšie a vyhlo sa konfliktu právomoci.

(12) Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva.

...

(14) Okrem zmlúv poisťných, spotrebiteľských či pracovných, v ktorých je voľnosť účastníkov zmluvy dojednať si právomoc súdov obmedzená, sa zmluvná voľnosť účastníkov musí rešpektovať, s výnimkou kritérií výlučnej právomoci upravených týmto nariadením.

4 — Na rozdiel od presadzovania týchto ustanovení vo verejnej sfére („public enforcement“), ktoré zabezpečuje Komisia a vnútroštátne orgány hospodárskej súťaže.

5 — Prijatie špecifických noriem právomoci pre kolektívne žaloby v prípade porušenia pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže bolo označené za relevantnú problematiku v Zelenej knihe o revízii nariadenia Brusel I [KOM(2009) 175 v konečnom znení, bod 8.2 *in fine*], avšak bez toho, aby sa toto konštatovanie prejavilo v nariadení č. 1215/2012, ktoré je výsledkom uvedenej revízie.

6 — Pozri článok 6 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II) (Ú. v. EÚ L 199, s. 40), ktoré sa vzťahuje iba na skutočnosti vedúce ku vzniku škody, ku ktorým došlo po 11. januári 2009 (rozsudok Homawoo, C-412/10, EU:C:2011:747). Podľa odôvodnenia 21 tohto nariadenia, „osobitné pravidlo v článku 6 nie je výnimkou zo všeobecného pravidla uvedeného v článku 4 ods. 1, [to znamená „mimozmluvný záväzok vyplývajúci z civilného deliktu [sa spravuje] právnym poriadkom krajiny, na území ktorej vznikla škoda“], ale skôr jeho spresnením“.

(15) V záujme harmonického výkonu súdnictva je potrebné minimalizovať možnosť súbežných konaní a zaručiť, že sa v dvoch členských štátoch nevydajú nezlučiteľné rozsudky. ...“

12. Článok 1 ods. 2 písm. d) nariadenia Brusel I vylučuje rozhodcovské konanie zo svojej pôsobnosti.

13. Kapitola II uvedeného nariadenia stanovuje radu pravidiel o súdnej právomoci v občianskych a obchodných veciach. Jeho článok 2 ods. 1 stanovuje zásadu, podľa ktorej „ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu“.

14. Článok 5 bod 3, ktorý je uvedený v oddiele 2 uvedenej kapitoly, týkajúcom sa „Osobitnej právomoci“, stanovuje, že „osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte... vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti“.

15. V uvedenom oddiele článok 6 bod 1 dopĺňa, že „osobu s bydliskom na území členského štátu možno tiež žalovať ... ak ide o jedného z viacerých žalovaných na súde podľa bydliska ktoréhokoľvek zo žalovaných za predpokladu, že nároky sú navzájom tak súvisiace, že je vhodnejšie o nich konať a rozhodnúť spoločne, a tak predísť možnosti nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach“.

16. Článok 23 ods. 1 a 5, ktorý je uvedený v oddiele 7 uvedenej kapitoly, nazvanom „Voľba právomoci“, znie takto:

„1. Ak sa účastníci zmluvy, z ktorých jeden alebo viacerí majú bydlisko v členskom štáte, dohodli, že súd alebo súdy členského štátu majú právomoc na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom, potom má právomoc tento súd alebo tieto súdy. Táto právomoc súdu je výlučná, ak sa účastníci nedohodli inak. ...

...

5. Dohody... o voľbe právomoci sú právne neúčinné, ak sú v rozpore s článkami 13, 17 alebo 21 alebo ak súdy, ktorých právomoc sa má nimi vylúčiť, majú výlučnú právomoc podľa článku 22.“

III – Spor vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie pred Súdom

17. Žaloba vo veci samej je založená na rozhodnutí z 3. mája 2006⁷, v ktorom Komisia usúdila, že viaceré spoločnosti dodávajúce peroxid vodíka a/alebo perboritan sodný⁸ sa zúčastnili na jedinom a súvislom porušovaní zákazu kartelových dohôd stanoveného v článku 81 ES (článok 101 ZFEÚ) a článku 53 Dohody o EHP, na základe ktorého boli niektorým spoločnostiam uložené pokuty⁹.

7 — Rozhodnutie Komisie K(2006) 1766 v konečnom znení týkajúce sa konania podľa článku 81 Zmluvy [o ES] a článku 53 Dohody o EHP proti Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret SA, Kemira Oyj, L’Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvay SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA a Arkema SA (vec COMP/F/38.620 – peroxid vodíka a perboritan) (Ú. v. EÚ L 353, s. 54).

8 — Peroxid vodíka slúži najmä ako bielinidlo v papierovom a textilnom priemysle, ako aj na dezinfekciu a čistenie odpadových vôd. Perboritan sodný sa používa najmä ako aktívna látka v syntetických čistiacich prostriedkoch a práškoch (pozri tamže, body 2, 3 a 4).

9 — Syntéza uložených pokút a žalôb, ktoré boli proti nim podané na Všeobecný súd Európskej únie a na Súdny dvor, je uvedená v tlačovej správe č. 154/13 z 5. decembra 2013, ktorá je dostupná na tejto internetovej adrese: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2013-12/cp130154fr.pdf>.

18. V uvedenom rozhodnutí sa uvádza, že dané obdobie porušovania trvalo od 31. januára 1994 do 31. decembra 2000 a že toto porušovanie sa vzťahovalo na celé územie Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP). Predmetný kartel pozostával hlavne z výmen informácií medzi súťažiteľmi o cenách a objemoch predaja, z dohôd o cenách a o znížení výrobných kapacít, ako aj z monitorovania protikonkurenčných dohôd. Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že tieto dohodnuté postupy spadali do rámca stretnutí a telefonických rozhovorov, ktoré sa uskutočňovali predovšetkým v Belgicku, Francúzsku a Nemecku, a že osoby, ktoré sa dopustili porušovania, sa na ňom zúčastnili rozličnými spôsobmi, avšak s vedomím toho, že ich tajná činnosť smerujúca k obmedzeniu hospodárskej súťaže je protiprávna.

19. Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA (ďalej len „CDC“) je spoločnosť so sídlom v Belgicku, ktorej predmetom činnosti je uplatňovanie nárokov na náhradu škody, ktoré na ňu priamo alebo nepriamo previedli niektoré podniky, ktoré boli údajne poškodené v rámci uvedeného porušovania¹⁰.

20. Podaním zo 16. marca 2009 predložila CDC na Landgericht Dortmund žalobu o náhradu škody spoločne proti šiestim spoločnostiam pokutovaným zo strany Komisie, ktoré mali sídlo v rôznych členských štátoch, pričom uviedla, že iba jediná z nich má sídlo v štáte sídla súdu, na ktorý bola podaná žaloba, a to Evonik Degussa GmbH (ďalej len „Evonik Degussa“), ktorá má sídlo v Essene (Nemecko)¹¹.

21. V septembri 2009, po doručení žaloby všetkým žalovaným vo veci samej, ale pred uplynutím lehoty stanovenej na podanie vyjadrenia k žalobe a začatie ústnej časti konania, vzala CDC svoju žalobu späť vo vzťahu k tejto nemeckej spoločnosti z dôvodu uzavretia zmieru. Na konci roku 2009 žalované, ktoré boli naďalej účastníkmi konania, navrhli, aby Evonik Degussa, ako aj ďalšie dve spoločnosti uvedené v rozhodnutí Komisie, vstúpili do konania ako vedľajší účastníci¹².

22. CDC tvrdí, že v rokoch 1994 až 2006 kúpili podniky, ktoré na ňu previedli svoje nároky, od dodávateľov, ktorí sa zúčastnili na protiprávnom karteli, značné množstvá peroxidu vodíka, pričom tieto boli na základe zmlúv dodané do rôznych členských štátov Únie alebo EHP.

23. Žalované vo veci samej tým, že namietali, že niektoré z týchto dodávateľských zmlúv obsahujú rozhodcovské doložky a doložky o voľbe súdu, vzniesli námietku nedostatku medzinárodnej právomoci.

24. Landgericht Dortmund usúdil, že jeho vlastná právomoc môže byť založená iba na ustanoveniach článku 6 bod 1 a článku 5 bod 3 nariadenia Brusel I, ledaže by bola platne vylúčená v dôsledku doložky o voľbe právomoci podľa článku 23 tohto nariadenia alebo arbitrážnej doložky. V tomto kontexte rozhodnutím z 26. júna 2013 prerušil konanie a položil Súdnu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1.

- a) Má sa článok 6 bod 1 nariadenia [Brusel I] vykladať v tom zmysle, že v prípade žaloby, ktorou sa od žalovanej, ktorá má sídlo v štáte sídla súdu, a ďalších žalovaných, ktoré majú sídlo v iných členských štátoch Európskej únie, požaduje spoločne a nerozdielne poskytnutie informácií a náhrada škody z dôvodu jediného a súvislého porušovania pôvodného článku 81 ES, teraz

10 — V rozhodnutí vnútroštátneho súdu sa uvádza, že CDC uzavrela dohody o prevode nárokov na náhradu škody s 32 podnikmi so sídlom v trinástich rôznych európskych štátoch, pričom je spresnené, že niektoré z nich predtým uzavreli takéto dohody s 39 ďalšími podnikmi.

11 — Žalovanými boli Akzo Nobel NV (ďalej len „Akzo Nobel“) so sídlom v Holandsku, Solvay SA (ďalej len „Solvay“) so sídlom v Belgicku, Kemira Oyj (ďalej len „Kemira“) so sídlom vo Fínsku, Arkema France SA (ďalej len „Arkema France“) so sídlom vo Francúzsku (vo vzťahu ku ktorej CDC neskôr vzala žalobu späť), FMC Foret SA (ďalej len „FMC Foret“) so sídlom v Španielsku, ako aj Evonik Degussa, ktorá jediná má sídlo v Nemecku (pôvodne žalovaná a teraz vedľajší účastník, ktorý v konaní podporuje spoločnosti Akzo Nobel, Solvay, Kemira a Arkema France).

12 — Chemoxal SA, vedľajší účastník, ktorý v konaní podporuje spoločnosť Solvay a FMC Foret, má sídlo vo Francúzsku, zatiaľ čo Edison SpA (ďalej len „Edison“), vedľajší účastník, ktorý v konaní podporuje spoločnosti Akzo Nobel, Kemira, Arkema France a FMC Foret, má sídlo v Taliansku.

článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o EHP, ktoré konštatovala Európska komisia a ktoré sa uskutočnilo vo viacerých členských štátoch s rôznou mierou miestnej a časovej účasti žalovaných, je vhodné [tieto právne nároky] zistiť a rozhodnúť o nich spoločne, aby sa predišlo nezlučiteľným rozsudkom vydaným v samostatných konaniach?

- b) Treba pritom zohľadniť, že sa žaloba podaná proti žalovanej, ktorá má sídlo v štáte sídla súdu, po doručení všetkým žalovaným a pred uplynutím súdom stanovených lehôt na podanie vyjadrenia k žalobe a začiatkom prvého pojednávania vezme späť?

2. Má sa článok 5 bod 3 nariadenia [Brusel I] vykladať v tom zmysle, že v prípade žaloby, ktorou sa od žalovaných so sídlom v rôznych členských štátoch Európskej únie požaduje poskytnutie informácií a náhrada škody z dôvodu jediného a súvislého porušovania pôvodného článku 81 ES, teraz článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o EHP, ktoré konštatovala Európska komisia a ktoré sa uskutočnilo vo viacerých členských štátoch s rôznou mierou miestnej a časovej účasti žalovaných, nastala skutočnosť, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, v súvislosti s každou žalovanou a všetkými nárokovými škodami, alebo celkovou škodou, v tom členskom štáte, v ktorom boli uzavreté a realizované kartely?

3. Pripúšťa zásada účinného presadzovania zákazu kartelov, ktorá je zakotvená v práve Únie, v prípade žaloby o náhradu škody z dôvodu porušenia zákazu kartelov podľa pôvodného článku 81 ES, teraz článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o EHP možnosť zohľadniť arbitrážne doložky a dohody o súdnej právomoci, ktoré sú obsahom dodávateľských zmlúv, keď to vedie k odchýleniu sa od pravidiel medzinárodnej právomoci súdu, ktorý je podľa článku 5 bodu 3 alebo článku 6 bodu 1 nariadenia [Brusel I] príslušný, vo vzťahu k všetkým žalovaným a/alebo vo vzťahu k všetkým nárokom alebo k časti uplatnených nárokov?“

25. Písomné pripomienky predložila CDC, Evonik Degussa iba k bodu b) prvej otázky, Akzo Nobel, Solvay, Kemira, FMC Foret a Edison, francúzska vláda iba k tretej otázke, ako aj Komisia. Vnútroštátny súd listom z 26. augusta 2013 oznámil Súdnemu dvoru, že CDC vzala svoju žalobu späť vo vzťahu k spoločnosti Arkema France. Pojednávanie sa neuskutočnilo.

IV – Analýza

A – Úvodné poznámky

26. V prvom rade, pokiaľ ide o všeobecné otázky prejednávanej veci, chcem zdôrazniť, že poslaním nariadenia Brusel I samého osebe nie je v žiadnom prípade vykonávať pravidlá práva hospodárskej súťaže Únie. Ako sa uvádza najmä v odôvodneniach 1, 2 a 6 tohto nariadenia, jeho cieľom je podporovať „zdravé fungovanie vnútorného trhu“ a zabezpečiť „voľný pohyb rozsudkov v občianskych a obchodných veciach“ prostredníctvom vytvorenia jednotného rámca pre spory týkajúce sa týchto vecí, pokiaľ ide tak o rozdelenie právomoci medzi súdy členských štátov, ako aj uznávanie a výkon rozsudkov vydaných týmito štátmi.

27. Domnievam sa však, že výklad a uplatnenie nariadenia Brusel I musia umožniť zachovanie plnej účinnosti ustanovení práva hospodárskej súťaže Únie, ktoré majú zásadný význam pre vnútorný trh a predstavujú základný prvok hospodárskeho usporiadania Európskej únie¹³, pretože ako už Súdny dvor zdôraznil, článok 85 Zmluvy o ES, teraz článok 101 ZFEÚ, je „základným ustanovením nevyhnutným

13 — K tomuto pojmu pozri najmä Mestmäcker, E.-J.: *Wirtschaft und Verfassung in der Europäischen Union: Beiträge zu Recht, Theorie und Politik der europäischen Integration*. Nomos: Baden-Baden, 2. vydanie, 2006, obzvlášť s. 30 až 39 a s. 116 až 132; Christodoulidis, E.: A Default Constitutionalism? A Disquieting Note on Europe's Many Constitutions. In: *The many constitutions of Europe*. TUORI, K., A SANKARI, S. (pod vedením). Ashgate: Edinburgh Centre for Law and Society series, 2010, s. 31 a nasl., obzvlášť s. 34 – 38.

na plnenie úloh zverených Spoločenstvu, a osobitne na fungovanie vnútorného trhu¹⁴. Okrem toho procesné normy práva Únie musia určitým spôsobom napomáhať uplatňovaniu hmotnoprávných noriem práva Únie v tom zmysle, že prvé uvedené sú nástrojom umožňujúcim konkretizáciu práv a povinností súkromných a verejných osôb, najmä z hľadiska práva na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces, ktoré bolo zakotvené v článku 47 Charty základných práv Európskej únie¹⁵.

28. V tomto ohľade treba hneď na úvod konštatovať, že spor vo veci samej sa týka následkov, ktoré môžu v občianskom práve vyplývať z deliktu spočívajúceho v jedinom a súvislom porušovaní článku 101 ZFEÚ, ktorého sa dopustili viaceré spoločnosti so sídlom na území rôznych členských štátov a ktoré poškodzuje mnoho osôb, ktoré majú tiež bydlisko v rôznych členských štátoch.

29. Vytváranie takých subjektov zúčastňujúcich sa na súdnom konaní, ako je žalobkyňa v spore vo veci samej, ktorých cieľom je zhromaždiť aktíva založené na nárokoch na náhradu škody, ktoré vyplývajú z porušovania práva hospodárskej súťaže Únie¹⁶, podľa môjho názoru skutočne svedčí o tom, že v prípade komplexnejších narušení hospodárskej súťaže nie je rozumné, aby samotné poškodené osoby individuálne žalovali rôznych pôvodcov narušenia takéhoto typu¹⁷.

30. Ďalej pripomínam, že odškodnenie osôb poškodených kartelom odporujúcim právu Únie predstavuje pre tieto osoby výsadu, ktorej hlavná podstata je týmto právom upravená v súlade s judikatúrou vyplývajúcou z rozsudkov *Courage a Crehan*¹⁸ a *Manfredi a i.*¹⁹, ktoré sa týkajú výkladu článku 81 ES (článku 101 ZFEÚ). Toto platí zároveň pre existenciu uvedenej výsady a jej hlavný vecný rozsah, ktorý zahŕňa najmä možnosť poškodených osôb dosiahnuť okrem zaplatenia úrokov náhradu škody pozostávajúcu nielen zo skutočnej škody (*damnum emergens*), ale aj ušlého zisku (*lucrum cessans*) v dôsledku takéhoto kartelu²⁰.

31. Ako však Súdny dvor zdôraznil, vzhľadom na vývoj práva Únie zostávajú podmienky uplatnenia tohto nároku na plnú náhradu škody v právomoci členských štátov, za predpokladu, že tieto štáty dodržiavajú zásadu ekvivalencie a zásadu efektivity, ktoré sú v predmetnej judikatúre uvedené²¹. Toto zachovanie normatívnej právomoci vnútroštátnych zákonodarcov v danej oblasti platí predovšetkým pre procesné pravidlá, ale neplatí už pre kolízne normy, pretože „[právo uplatniteľné na] mimozmluvný záväzok vyplývajúci z obmedzenia hospodárskej súťaže“ je v súčasnosti záväzne určené nariadením Rím II²².

14 — Rozsudok *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 36).

15 — V rozsudku *Otis a i.* (C-199/11, EU:C:2012:684, bod 46), ktorý bol vyhlásený v rámci žaloby o náhradu škody, založenej na škode spôsobenej Únií kartelom, sa pripomína, že „zásada účinnej súdnej ochrany predstavuje všeobecnú zásadu práva Únie, ktorá je v súčasnosti vyjadrená v článku 47 Charty“.

16 — Ku skutočnosti, že v Nemecku nie sú na rozdiel od Spojeného kráľovstva prípustné hromadné žaloby, ale sú tam prípustné žaloby spoločností, ktoré sú tak ako CDC založené iba za jediným účelom, ktorým je podať žalobu o náhradu škody v mene jej členov, pozri *Derenne, J.: Réparation du dommage concurrentiel dans le droit de l'Union européenne et des États membres. In: Concurrences*, 2014, č. 3, Colloque, s. 76 – 78, body 120 a 122.

17 — V diele *CALISTI, D.: Quelles propositions de l'Union européenne pour une meilleure réparation des dommages concurrentiels? In: Concurrences*, 2014, č. 3, s. 27 – 31, body 6 a 7, sa uvádza, že v tejto oblasti „nie sú žaloby o náhradu škody ešte dostatočne rozvinuté“ a „šance poškodeného dosiahnuť náhradu škody spôsobenej protisúťažným postupom sa značne líšia podľa členských štátov“ z dôvodu „veľkých rozdielov medzi vnútroštátnymi ustanoveniami, ktoré tieto žaloby upravujú“. K tomu, či je vhodná možnosť spojiť žaloby viacerých žalobcov proti rovnakému žalovanému najmä v oblasti kartelových dohôd, pozri tiež správu Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru o uplatňovaní nariadenia Brusel I [KOM(2009) 174 v konečnom znení, bod 3.5].

18 — C-453/99, EU:C:2001:465.

19 — C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461.

20 — Tamže (bod 95).

21 — „V prípade neexistencie právnej úpravy Spoločenstva v danej oblasti náleží vnútroštátnemu právnomu poriadku každého z členských štátov, aby určil súdne orgány príslušné pre posudzovanie žalôb o náhradu škody založených na porušení pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva a stanovil procesné postupy v prípade týchto žalôb za predpokladu, že jednak dotknuté normy nie sú menej výhodné ako normy týkajúce sa žalôb o náhradu škody založených na porušení vnútroštátnych pravidiel hospodárskej súťaže [zásada ekvivalencie] a jednak že nespôsobujú faktickú nemožnosť alebo výrazné sťaženie výkonu práva na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou alebo postupom zakázanými článkom 81 ES [zásada efektivity]“ (tamže, bod 72).

22 — Pozri článok 6 ods. 3 uvedeného nariadenia, ako aj bod 75 týchto návrhov.

32. Analogicky by podľa môjho názoru zásada efektivity žalôb o náhradu škody, ktorá je takto stanovená vo vzťahu k ustanoveniam vnútroštátneho práva, mala inšpirovať *a fortiori* výklad a uplatnenie nariadenia Brusel I v tom zmysle, že toto nariadenie nemožno ako akt sekundárneho práva prijatý samotnou Úniou vykladať spôsobom, ktorý by využitie uvedenej výsady, ktorá je priznaná na základe primárneho práva, v kontexte protiprávneho cezhraničného kartelu v praxi znemožňoval alebo nadmerne sťažoval²³.

33. V druhom rade zdôrazňujem, že vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora je nesporné, že žaloba, ktorá rovnako ako žaloba v prejednávanej veci smeruje k dosiahnutiu náhrady škody od podnikov, ktoré porušili článok 101 ZFEÚ, spadá pod „občianske a obchodné veci“ v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia Brusel I²⁴.

34. V treťom rade treba uviesť, že vzhľadom na to, že nariadenie Brusel I nahradilo vo vzťahoch medzi členskými štátmi dohovor o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, podpísaný v Bruseli 27. septembra 1968²⁵ (ďalej len „Bruselský dohovor“), výklad ustanovení tohto dohovoru podaný Súdny dvorom platí takisto pre ustanovenia uvedeného nariadenia, pokiaľ je možné považovať ustanovenia týchto dvoch právnych predpisov Spoločenstva za rovnocenné²⁶.

35. Vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora, taká rovnocennosť podľa môjho názoru existuje u každého z ustanovení nariadenia Brusel I, ktorých sa týka tento návrh na začatie prejudiciálneho konania – to znamená u jeho článku 5 bodu 3, článku 6 bodu 1 a článku 23 ods. 1 –, vzhľadom na to, že obsah zodpovedajúcich ustanovení Bruselského dohovoru – to znamená článku 5 bodu 3, článku 6 bodu 1 a článku 17 prvého odseku tohto dohovoru –, je prinajmenšom vo svojej podstate podobný, ak nie totožný²⁷.

36. V štvrtom rade pripomínam, že v súlade s cieľmi Bruselského dohovoru, ktoré sú tiež cieľmi nariadenia Brusel I, sa treba na jednej strane, pokiaľ je to možné, vyhnúť založeniu právomoci viacerých súdov pre rovnaký právny vzťah a na druhej strane zabezpečiť právnu istotu tak žalobcov, ako aj žalovaných tým, že budú môcť s istotou predvídať súd s právomocou, a to najmä na základe umožnenia súdu, na ktorý bola podaná žaloba, aby o svojej právomoci rozhodol bez nutnosti vykonať vecné preskúmanie veci²⁸.

23 — Je totiž nesporné, že sekundárne právo treba vykladať a uplatňovať v súlade s primárnym právom. Pozri najmä rozsudok Španielsko/Komisia (C-135/93, EU:C:1995:201, bod 37), v ktorom je pripomenuté, že „keď je znenie sekundárneho práva Spoločenstva možné vykladať viac ako jedným spôsobom, treba uprednostniť výklad, ktorý umožňuje, aby bolo ustanovenie v súlade so Zmluvou, pred výkladom, ktorý vedie k tomu, že je s ňou nezlučiteľné“. Pozri tiež rozsudok Preskúmanie Komisia/Strack (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570, bod 40).

24 — Pozri rozsudok flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 29) a návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott v tejto rovnakej veci flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2046, bod 48).

25 — Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32. Text zmenený a doplnený následnými dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru. Pozri tiež správu pána P. Jenarda k Bruselskému dohovoru (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 1, ďalej len „Jenardova správa“), ako aj správu k dohovoru o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska k Bruselskému dohovoru, ako aj k protokolu týkajúcemu sa jeho výkladu Súdny dvorom, podpísanému v Luxemburgu 9. októbra 1978, ktorú vypracoval profesor Dr. P. Schlosser (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 71, ďalej len „Schlosserova správa“).

26 — Pozri najmä rozsudky OTP Bank (C-519/12, EU:C:2013:674, bod 21) a Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, bod 19).

27 — Pozri najmä, pokiaľ ide o článok 5 bod 3 nariadenia Brusel I, rozsudky Folien Fischer a Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, body 31 a 32), ako aj ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, body 28 a 29), pokiaľ ide o jeho článok 6 bod 1, rozsudky Freeport (C-98/06, EU:C:2007:595, bod 39), ako aj Sapir a i. (C-645/11, EU:C:2013:228, body 31 a 42), a pokiaľ ide o jeho článok 23, rozsudok Refcomp (C-543/10, EU:C:2013:62, body 18 a 19).

28 — Pozri najmä vo vzťahu k Bruselskému dohovoru rozsudok Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, body 26 a 27) a vo vzťahu k nariadeniu Brusel I rozsudok Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, bod 35).

37. Napokon, podľa môjho názoru sú občianskoprávne žaloby o náhradu škody, založené na porušení práva hospodárskej súťaže, vo väčšine prípadov formulované tak, že sa týkajú nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti²⁹, pričom však musím uviesť, že kvalifikácia základu takýchto žalôb ako zmluvného nie je *a priori* vylúčená, prinajmenšom v niektorých vnútroštátnych právnych poriadkoch³⁰.

38. Pri preskúmaní problematík predložených Súdnemu dvoru sa teda budem najskôr zaoberať druhou prejudiciálnou otázkou, ktorá sa týka článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I, stanovujúceho osobitnú právomoc pre žaloby o náhradu škody založené na mimozmluvnej zodpovednosti (B). Následne preskúmam prvú otázku, ktorá sa týka článku 6 bodu 1 tohto nariadenia, ktorý stanovuje rozšírenú právomoc v prípade súvisiacich nárokov uplatnených proti viacerým žalovaným (C). Na záver sa budem zaoberať treťou otázkou, ktorá sa týka týchto dvoch ustanovení, ako aj špecifických aspektov voľby súdu, v súvislosti so zásadou plnej účinnosti zákazu kartelov v práve Únie (D).

B – O výklade článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I (druhá otázka)

39. V druhej otázke je Súdny dvor v podstate požiadaný o to, aby rozhodol o pôsobnosti článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I, ako aj o rozsahu právomoci, ktorá by mohla vyplývať z osobitného pravidla, ktoré toto ustanovenie stanovuje (1). Najmä vzhľadom na ciele tohto ustanovenia sa domnievam, že jeho uplatnenie je problematické, ba dokonca by malo byť vylúčené za takých okolností, o aké ide v spore vo veci samej, ktoré sú bezpochyby špecifické (2).

1. O problematike predloženej Súdnemu dvoru

40. Vzhľadom na návrh na začatie prejudiciálneho konania pokladá vnútroštátny súd za nesporné, že žaloba o náhradu škody a o uloženie povinnosti poskytnúť informácie, o ktorej koná, spadá pod „veci nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“ uvedené v článku 5 bode 3 nariadenia Brusel I, a že toto ustanovenie tak môže založiť jeho vlastnú právomoc. Takáto kvalifikácia žalôb tejto povahy bola nedávno Súdny dvorom pripustená³¹.

41. Tento súd okrem toho správne uvádza, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že v prípade komplexných deliktov³² sa pod pojmom „miesto, kde došlo... ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti“³³, ktorý je uvedený v článku 5 bode 3, myslí tak *miesto, kde prípadne došlo k udalosti*, ktorá viedla k údajnej škode, ako aj *miesto, kde táto škoda vznikla*, takže žalobca si môže vybrať, či bude žalovaných žalovať pred súdom v jednom alebo druhom z týchto dvoch miest³⁴. Tiež pripomína, že v prípade viacerých údajných škôd však súd s právomocou na základe tohto faktora väzby uvedeného ako posledného môže rozhodovať iba o žalobách, ktoré sa týkajú škody vzniknutej na území členského štátu, kde má sídlo³⁵.

29 — K stanovisku, ktoré v tomto zmysle zaujal Súdny dvor, pozri poznámku pod čiarou 31 týchto návrhov.

30 — V tejto súvislosti pozri IDOT, L.: La dimension internationale des actions en réparation. Choisir sa loi et son juge: Quelles possibilités? In: *Concurrences*, 2014, č. 3, s. 43 – 53, obzvlášť bod 5.

31 — Podľa rozsudku flyLAL-Lithuanian Airlines (EU:C:2014:2319, bod 28), „cieľom žaloby podanej [v spore vo veci samej] je náhrada škody vyplývajúcej z údajného porušenia práva hospodárskej súťaže. Patrí teda do právneho rámca týkajúceho sa deliktualnej alebo kvázideliktualnej zodpovednosti“.

32 — To znamená delikty, ktorých znaky skutkovej podstaty, ktorými sú skutočnosť, ktorá zakladá nárok na náhradu škody a jej škodlivé následky, sú oddelené a rozptýlené na území viacerých členských štátov.

33 — Upresňuje, že v tejto veci nie je relevantný druhý prípad uvedený v tomto ustanovení, ktorý sa vzťahuje na „miest[o], kde... by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá... nárok [na náhradu škody]“, keďže žalobca uvádza dôsledky protiprávneho konania, ktoré už vznikli.

34 — Pozri najmä rozsudky Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, bod 27), ako aj Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, bod 46 a citovaných judikatúru).

35 — Pozri najmä rozsudky Shevill a i. (C-68/93, EU:C:1995:61, bod 27 a nasl.), ako aj eDate Advertising a i. (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685, bod 51).

42. Vnútroštátny súd má pochybnosti o spôsobe, akým treba v spore, ktorý mu bol predložený, uplatniť kritériá, ktoré Súdny dvor definoval takto alternatívne, keďže prispenie členov kartelu vedúce k porušeniu článku 101 ZFEÚ a k uplatňovaným nárokom na náhradu škody sa vyznačuje tým, že bolo odlišné tak z geografického, ako aj časového hľadiska. Svojou otázkou sa predovšetkým pýta, či článok 5 bod 3 nariadenia Brusel I umožňuje podať v každom „miest[e], kde došlo... ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti“, v zmysle tohto ustanovenia a proti každému členovi protiprávneho kartelu, žalobu týkajúcu sa všetkých škôd spôsobených týmto kartelom, aj keď niektorí žalovaní nekonali priamo na území členského štátu, v ktorom má sídlo súd, na ktorý bola podaná žaloba.

43. CDC navrhuje, aby Súdny dvor odpovedal, že podľa tohto ustanovenia by malo byť možné domáhať sa náhrady všetkých škôd spôsobených kartelom, na ktorom sa zakladá uvedené porušovanie, na súdoch všetkých členských štátov, na území ktorých bola buď uzavretá alebo realizovaná aspoň časť tohto kartelu, alebo bol týmto kartelom aspoň čiastočne priamo a podstatne narušený relevantný trh. Komisia zastáva podobný prístup, je však zdržanlivejšia pokiaľ ide o rozsah právomoci súdov, na ktoré by v tomto rámci malo byť možné podať žalobu³⁶. Žalované vo veci samej, ktoré sa vyjadrili k druhej otázke, navrhujú buď aby bola táto otázka vyhlásená za neprípustnú³⁷, alebo, pokiaľ ide o meritum veci, aby bola odmietnutá súhrnná právomoc súdu vo vzťahu ku všetkým účastníkom protiprávneho kartelu a pre všetky údajné škody³⁸.

44. Pripomínam, že vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I sa výklad tohto ustanovenia riadi viacerými hlavnými zásadami. Predovšetkým, je nesporné, že pojmy, ktoré toto ustanovenie obsahuje, sa majú definovať autonómne, a teda bez využitia právnej terminológie vnútroštátneho práva, a to najmä s prihliadnutím na štruktúru a ciele tohto nariadenia, s cieľom zabezpečiť jednotné uplatňovanie tohto nariadenia vo všetkých členských štátoch³⁹. Ďalej, pokiaľ ide o osobitné pravidlo, ktoré predstavuje výnimku zo zásady právomoci súdov bydliska žalovaného, stanovenej v článku 2 tohto nariadenia, nie je ho možné chápať extenzívne, ale zužujúco⁴⁰, najmä preto, aby sa predišlo zovšeobecneniu *fora actoris*⁴¹, ako aj pluralite súdov s právomocou, podporujúcej forum shopping.

45. Navyše je dôležité mať na pamäti, že Súdny dvor v súlade s cieľom blízkosti, ktorý je uvedený v odôvodnení 12 nariadenia Brusel I, spresnil, že norma právomoci stanovená v uvedenom článku 5 bode 3 je založená na existencii *osobitne úzkej väzby* medzi sporom a súdom miesta, kde došlo k skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti. Práve táto väzba odôvodňuje výnimočné priznanie právomoci tomuto súdu z dôvodov riadneho výkonu spravodlivosti

36 — Komisia navrhuje, aby sa článok 5 bod 3 nariadenia Brusel I vykladal v tom zmysle, že v kontexte, o aký ide vo veci samej, „môže žalobca podať žalobu o náhradu škody proti každému z členov kartelu *buď* na súdoch každého členského štátu, v ktorom boli *uzavreté a realizované kartely* (miesto vzniku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti), *alebo* na súdoch každého členského štátu, na území ktorého bol *trh zasiahnutý* konaním obmedzujúcim hospodársku súťaž (miesto výsledku); *súdy uvedené ako prvé* majú právomoc rozhodnúť o náhrade *všetkých* škôd spôsobených porušením kartelového práva, zatiaľ čo *súdy uvedené ako druhé* majú právomoc rozhodnúť *iba* o škodách spôsobených v štáte súdu, na ktorý bola podaná žaloba“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

37 — Kemira tvrdí, že tento návrh na začatie prejudiciálneho konania je neprípustný najmä vzhľadom na to, že sa v ňom neuvádza nič, na základe čoho by bolo možné konštatovať, že protiprávne kartely boli uzavreté alebo realizované v obvode vnútroštátneho súdu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. V tomto ohľade stačí pripomenúť, že pri otázkach položených vnútroštátnym súdom v rámci skutkových okolností a právnej úpravy, ktoré tento súd vymedzí na svoju zodpovednosť a ktorých správnosť Súdny dvor neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti, ktorá môže byť vyvrátená iba v obmedzených prípadoch (pozri najmä rozsudok Pohotovosť, C-470/12, EU:C:2014:101, bod 27 a nasl.), ktoré podľa môjho názoru v prejednávanej veci nenastali.

38 — Predovšetkým, podľa spoločnosti FMC Foret by súdy členského štátu mali mať právomoc iba na rozhodovanie o nárokoch založených na tej časti protiprávneho kartelu, ktorá bola uzavretá alebo vyvolala účinky v tomto členskom štáte, zatiaľ čo podľa spoločnosti Solvay musí byť úzky vzťah medzi súdom, na ktorý bola podaná žaloba, a sporom, konštatovaný ako kritérium väzby samostatne vo vzťahu ku každému žalovanému a pre všetky uplatnené nároky na náhradu škody.

39 — Pozri najmä rozsudky Réunion européenne a i. (C-51/97, EU:C:1998:509, bod 15); Melzer (EU:C:2013:305, bod 22, 34 a nasl.); Weber (C-438/12, EU:C:2014:212, bod 40), ako aj Coty Germany (EU:C:2014:1318, bod 43).

40 — Pozri najmä rozsudok Coty Germany (EU:C:2014:1318, body 44 a 45).

41 — Pozri najmä rozsudok Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, body 14 a 20).

a hospodárnej organizácie konania⁴². Keďže určenie jedného z faktorov väzby uznaných citovanou judikatúrou⁴³ musí umožniť založiť právomoc súdu, ktorý je *objektívne najspôsobilejší posúdiť, či sú skutočnosti zakladajúce zodpovednosť žalovaného splnené*, vyplýva z toho, že o žalobe môže platne rozhodovať iba súd, v ktorého obvode sa nachádza faktor relevantnej väzby⁴⁴.

46. Práve existencia takejto blízkosti by mohla podľa vnútroštátneho súdu chýbať, ak by sa v prejednávanej veci pripustilo, že podľa článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I by mal mať vo vzťahu ku všetkým žalovaným a pre všetky údajné škody⁴⁵ právomoc každý súd so sídlom v jednom z mnohých miest, kde bol protiprávny kartel uzavretý, organizovaný a kontrolovaný a kde bola slobodná voľba kupujúcich na relevantnom trhu obmedzená. S jeho názorom súhlasím, a to z dôvodov uvedených nižšie.

2. O implementácii kritérií uplatnenia článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I v rámci sporu, o aký ide vo veci samej

47. Aj keď uplatnenie článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I v rámci žaloby o náhradu škody založenej na porušení článku 101 ZFEÚ v *zásade* nemožno vylúčiť⁴⁶, prikláňam sa k názoru, že toto ustanovenie nie je možné užitočne uplatniť, pokiaľ ide o *osobitný prípad* protiprávneho horizontálneho kartelu, ktorý mal značne dlhé trvanie, ktorý obmedzil hospodársku súťaž na celom území Únie a ktorého štruktúra je veľmi zložitá, pretože viedla k celej sérii dohôd a zosúladených postupov, v dôsledku čoho sú tak účastníci, ako aj poškodení uplatňujúci si nárok na náhradu škody roztrúsení vo veľkom množstve členských štátov⁴⁷.

48. V takom prípade, o aký ide vo veci samej, judikatúrou stanovené kritériá definície „miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti“, v zmysle tohto ustanovenia, sú podľa môjho názoru z dôvodu značného geografického rozptýlenia príčin a následkov uplatňovaných škôd nepoužiteľné. Obe alternatívy stanovené Súdnym dvorom totiž v tomto prípade vedú k tomu, že má potenciálne právomoc veľký počet súdov členských štátov, pričom však cieľom uvedeného nariadenia je obmedziť počet súbežných konaní⁴⁸, a neumožňujú určiť súd, ktorý má „osobitne úzku väzbu“ so sporom a ktorý je tak pre rozhodnutie tohto sporu „najvhodnejší“ *ratione loci*, pričom však toto je základom uvedeného článku 5 bodu 3.

49. Pokiaľ ide o kritérium týkajúce sa miesta, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla k vzniku škody, mohlo by teoreticky odkazovať na každé miesto, kde bola protiprávny kartel jej členmi uzavretý, a teda miesto, ktorého určenie však môže byť ťažké, ak nie nemožné, vzhľadom na tajnú povahu kartelu, ibaže by sa vychádzalo z rôznych miest, kde sa nachádzajú sídla dotknutých osôb. Uvedené kritérium by tiež mohlo zodpovedať všetkým miestam, kde bol kartel skutočne realizovaný, to znamená každému z miest, kde účastníci organizovali a konkrétne uplatňovali podmienky obsiahnuté v ich kartelových dohodách smerujúcich k obmedzeniu hospodárskej súťaže, na základe aktívneho protisúťažného postupu alebo zdržania sa konania⁴⁹. V tomto ohľade upresňujem, že na rozdiel od Komisie sa

42 — V oblasti mimozmluvnej zodpovednosti je totiž súd miesta, kde došlo k skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, zvyčajne najlepšie spôsobilý rozhodnúť najmä z dôvodov blízkosti sporu a jednoduchšieho vykonávania dôkazov (pozri najmä rozsudok Melzer, EU:C:2013:305, bod 27).

43 — V poznámke pod čiarou 34 týchto návrhov.

44 — Pozri najmä rozsudok Coty Germany (EU:C:2014:1318, body 47 a 48).

45 — Vnútroštátny súd upresňuje, že tento problém vyvstáva „aj za predpokladu, že účastníci protiprávneho kartelu musia ako spolupôvodcovia jediného a súvislého porušovania článku 81 ES/101 ZFEÚ zodpovedať za spôsobené škody v plnom rozsahu“.

46 — Pozri rozsudok flyLAL-Lithuanian Airlines (EU:C:2014:2319, bod 28).

47 — Uvedený článok 5 bod 3 by sa naopak podľa môjho názoru mohol uplatňovať na vertikálne obmedzenia hospodárskej súťaže – za predpokladu, že namietaná zodpovednosť nemá zmluvnú povahu – ako aj na kartely, ktorých rozsah je obmedzený geograficky, pokiaľ môže byť jasne identifikované buď miesto protisúťažného konania alebo jeho účinku.

48 — Pozri odôvodnenie 15 nariadenia Brusel I.

49 — K rôznym prvkom realizácie kartelu v prejednávanej veci pozri bod 18 týchto návrhov.

domnievam, že rozsudok Melzer⁵⁰, ktorý vylúčil možnosť založiť právomoc na mieste, kde nastala skutočnosť, ktorá viedla ku vzniku škody a ktorá bola spôsobená jedným z pôvodcov skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, proti ktorému žaloba nesmerovala, by mal viesť k tomu, aby konanie účastníka kartelu na území členského štátu nemohlo byť pričítané ostatným pôvodcom porušovania, ktorí sa zdržali vykonávania slobodnej hospodárskej súťaže na trhu zodpovedajúcemu uvedenému územiu⁵¹. V každom prípade v rámci kartelu, ktorý má európsky rozsah a dlhé trvanie, ako je kartel, o aký ide vo veci samej, nie sú podľa mňa také lokalizačné faktory relevantné, pretože vedú k príliš všeobecnej, rozptýlenej a náhodnej právomoci⁵², a to z dôvodu vysokého počtu tak zapojených účastníkov, ako aj dotknutých konaní alebo zdržaní sa konania, a teda veľkého množstva miest, kde nastali s tým súvisiace skutočnosti, ktoré zakladajú nárok z mimozmluvnej zodpovednosti⁵³.

50. Pokiaľ ide o kritérium týkajúce sa miesta, kde údajná škoda vznikla, z hospodárskeho hľadiska je možné usudzovať, že tieto škody vznikli buď v každom z miest, kde údajní poškodení kúpili výrobky, ktorých sa protiprávny kartel týkal, to znamená tam, kde boli podpísané a/alebo plnené zmluvy, ktorých obsah bol narušený kartelom – v prejednávanej veci dodávateľské zmluvy uzavreté medzi žalovanými a podnikmi, ktoré previedli svoje práva na žalobkyňu –, alebo v každom z miest, kde majú títo poškodení alebo ich pobočky svoje sídlo. Nepriami poškodení, ktorých s členom kartelu neviaže zmluva, ale ktorým existencia tohto kartelu napriek tomu spôsobila škodu⁵⁴, by tiež mali mať možnosť uplatňovať svoje škody v medziach stanovených judikatúrou Súdneho dvora⁵⁵. Treba však pripomenúť, že možnosť voľby právomoci, poskytnutej vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, nie je možné vykladať v tom zmysle, že vedie k umožneniu *forum actoris*, pretože nariadenie Brusel I sa tento faktor právomoci snaží obmedziť, s cieľom zachovať potrebný účinok všeobecného pravidla stanoveného v jeho článku 2⁵⁶. Okrem toho by mohli byť užitočne zohľadnené všetky miesta, kde bol trh narušený tým, že došlo k porušeniu článku 101 ZFEÚ, vzhľadom na to, že cieľom pravidiel práva hospodárskej súťaže je chrániť riadne fungovanie hospodárskej činnosti, a nie ochraňovať individuálne záujmy danej spoločnosti⁵⁷. V prejednávanej veci sa však porušovanie, na ktorom je založená žaloba o náhradu škody, týka územia všetkých členských štátov Únie, z čoho vyplýva, že by mohlo mať právomoc veľké množstvo súdov⁵⁸. Takýto extenzívny prístup je v rozpore s vyššie uvedenými cieľmi nariadenia Brusel I, a osobitne s cieľmi uvedenými v jeho článku 5 bode 3. Dodávam, že z judikatúry

50 — EU:C:2013:305, bod 40.

51 — Zdržanie sa konania v dôsledku kartelu totiž nemožno dať na roveň aktívnemu konaniu, pretože nie je možné určiť miesto, kde došlo k zdržaniu sa ako takému (pozri analogicky rozsudok Besix, C-256/00, EU:C:2002:99, bod 49, kde sporná zmluvná povinnosť spočívala v záväzku nekonať a nebola nijak geograficky obmedzená).

52 — Ako generálny advokát Cruz Villalón zdôraznil vo svojich návrhoch vo veci Hejduk (C-441/13, EU:C:2014:2212, bod 42), „kritérium, ktoré núti žalobcu, aby obmedzil rozsah svojej žaloby podľa územných kritérií, ktorých určenie je zložité, ak nie nemožné, nie je kritériom, ktoré by zodpovedalo zmyslu nariadenia [Brusel I]“.

53 — Podľa môjho názoru treba túto situáciu odlišiť od situácií, ako je napríklad klasický kartel, ktorý by bol riadený profesijným združením, alebo kartelu, ktorého činnosť by bola geograficky koncentrovaná z dôvodu jediného miesta stretnutí, pretože v týchto prípadoch by nedošlo k rovnocennému rozptýleniu skutočností, ktoré zakladajú nárok z mimozmluvnej zodpovednosti.

54 — V rozsudku Kone a i. (C-557/12, EU:C:2014:1317, bod 30 a nasl.), tak Súdny dvor pripustil, že „účastníci kartelu nemôžu ignorovať skutočnosť tvoriacu súčasť možných následkov uvedeného kartelu, že zákazníkovi podniku, ktorý sa nezúčastnil kartelu, ale ktorý mal prospech z hospodárskych podmienok ochranné ceny, vznikla škoda z dôvodu vyššej ponúkanej ceny v porovnaní s cenou v prípade neexistencie tohto kartelu“.

55 — V rozsudku Dumez France a Tracoba (C-220/88, EU:C:1990:8, bod 20) vyložil Súdny dvor článok 5 bod 3 Bruselského dohovoru v tom zmysle, že osoba, ktorej bola škoda spôsobená nepriamo, sa na tomto základe môže obrátiť iba na súd miesta, kde boli skutočnosťou, ktorá viedla ku vzniku škody, priamo spôsobené následky v podobe škody vo vzťahu k osobe, ktorá bola touto skutočnosťou bezprostredne poškodená.

56 — Z ustanovení nariadenia Brusel I totiž vyplýva, že tento nástroj obmedzuje prípady, kedy môže byť žalovaný zažalovaný na súde bydliska žalobcu (pozri, pokiaľ ide o Bruselský dohovor, rozsudky Six Constructions, 32/88, EU:C:1989:68, body 13 a 14, ako aj Dumez France a Tracoba, EU:C:1990:8, bod 19).

57 — V tejto súvislosti sa v odôvodnení 21 nariadenia Rím II uvádza, že „väzba s právnym poriadkom krajiny, v ktorej došlo alebo by mohlo dôjsť k ovplyvneniu konkurenčných vzťahov [ktorá je vo veci konania obmedzujúceho slobodnú hospodársku súťaž uvedenú v článku 6 tohto nariadenia], vo všeobecnosti [umožňuje chrániť účastníkov hospodárskej súťaže, spotrebiteľov a širokú verejnosť a zaručiť riadne fungovanie trhového hospodárstva]“.

58 — ASHTON, D., HENRY, D.: Competition Damages Actions in the EU, Law and Practice. In: *Elgar Competition Law and Practice Series, Cheltenham*. 2013, s. 179, bod 7.030, zdôrazňujú, že „in the case of a pan-European cartel, [the place where the claimant suffered loss] could conceivably be in any Member State, which leads to relatively unrestrained freedom to forum shop in proceedings relating to... abuses with effects felt throughout Europe“.

založenej na rozsudku Shevill a i.⁵⁹ bez toho, aby bolo podľa môjho názoru možné alebo žiaduce túto záležitosť meniť, vyplýva, že právomoc založená na mieste, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, je teritoriálne rozdelená podľa hraníc členských štátov⁶⁰, s čím súvisí riziko trieštenia sporu, pretože súd, ktorý má z tohto dôvodu právomoc, nebude môcť posúdiť všetky uplatňované nároky na náhradu škody ako celok.

51. Napokon zdôrazňujem, že ak by mal Súdny dvor pripustiť, že na základe článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I má v tomto prípade právomoc viacero súdov, možnosti ponúkané osobám podliehajúcim súdnej právomoci na tomto základe by boli veľmi široko stanovené, pričom však ide o voľbu právomoci, ktorá má osobitnú povahu, a teda v zásade vyžaduje reštriktívne uplatnenie. Okrem toho by tak hrozilo nebezpečenstvo – zďaleka nie hypotetické⁶¹ –, že by pôvodcovia porušovania práva hospodárskej súťaže mohli v súlade s rozsudkom Folien Fischer a Fofitec⁶² podávať torpédovacie žaloby vo forme negatívnych určovacích žalôb v členskom štáte, ktorý je všeobecne známy tým, že v ňom konania trvajú obzvlášť dlho, proti osobám, ktoré boli v priebehu správneho konania začatého Komisiou identifikované ako poškodení. Na druhej strane len čo bolo vydané rozhodnutie Komisie o existencii porušovania, nemalo by už podľa môjho názoru dochádzať k možnému negatívne mu určeníu, a to z dôvodu záväzného účinku rozhodnutia Komisie týkajúceho sa skutkových okolností a ich právnej kvalifikácie⁶³.

52. Na záver uvádzam, že analogicky k tomu, ako Súdny dvor rozhodol v rozsudku Besix⁶⁴, som toho názoru, že norma určujúca osobitnú právomoc vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, ktorá je uvedená v článku 5 bode 3 nariadenia Brusel I, sa neuplatní v prípade, kedy tak ako v spore vo veci samej miesto, kde údajne došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, nie je možné určiť z dôvodu, že porušovanie článku 101 ZFEÚ, na ktorom je žaloba založená, spočíva v konaniach, ktoré sa vyznačujú veľkým množstvom miest, kde boli dohodnuté a/alebo realizované, čo teda neumožňuje jasne a užitočne zistiť, ktorý súd by mal mať osobitné úzku väzbu s celým sporom.

53. V takom prípade musí byť podľa môjho názoru právomoc určená buď na základe uplatnenia všeobecného pravidla stanoveného v článku 2 ods. 1 nariadenia Brusel I, alebo na základe uplatnenia iných noriem určujúcich osobitnú právomoc, ktoré toto nariadenie obsahuje, ako je napríklad norma uvedená v jeho článku 6 bode 1, ktorá umožňuje spojenie žalôb podaných proti viacerým žalovaným tak, aby o nich rozhodol jediný súd, a to za predpokladu, že sú v konkrétnej veci splnené podmienky na uplatnenie niektorej z týchto noriem. V tomto ohľade treba zdôrazniť, že existenciu súvislosti

59 — EU:C:1995:61, bod 33, kde sa uvádza, že „súdy každého zmluvného štátu [Bruselského dohovoru], v ktorom došlo ku zverejneniu a v ktorom podľa tvrdenia poškodeného došlo k poškodeniu jeho dobrého mena, sú príslušné iba na rozhodnutie o škode spôsobenej v štáte súdu, na ktorý bola podaná žaloba“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

60 — Súdny dvor každého členského štátu majú totiž najlepšiu možnosť posúdiť povahu a rozsah škody, ktorá vznikla na vnútroštátnom území.

61 — Pozri konkrétny príklad, ktorý uviedol IDOT, L.: La dimension internationale des actions en réparation. Choisir sa loi et son juge: Quelles possibilités?. C. d., bod 34.

62 — EU:C:2012:664.

63 — Podľa článku 16 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy [101 ZFEÚ a 102 ZFEÚ] (Ú. v. ES L 1, 2003 a. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205), s cieľom zabezpečiť „jednotné uplatňovanie súťažného práva spoločenstva“, „keď vnútroštátne súdy rozhodujú o dohodách, rozhodnutiach alebo postupoch podľa článku [101 ZFEÚ], ktoré sú už predmetom rozhodnutia Komisie, nemôžu prijať rozhodnutia, ktoré sú v rozpore s rozhodnutím prijatým Komisiou“. Rozsudok Otis a i. (EU:C:2012:684, bod 51) upresňuje, že „táto zásada platí takisto v prípade, ak vnútroštátne súdy rozhodujú o žalobe o náhradu škody, ktorá bola spôsobená v dôsledku kartelovej dohody alebo postupu, ktorého rozpor s článkom 101 ZFEÚ bol konštatovaný rozhodnutím tejto inštitúcie“.

64 — EU:C:2002:99, bod 55. Podľa uvedeného rozsudku, „norma určujúca osobitnú právomoc v zmluvných veciach, ktorá je uvedená v článku 5 bode 1 Bruselského dohovoru, sa neuplatní v prípade, že... miesto plnenia záväzku, ktorý je základom žaloby, nie je možné určiť z dôvodu, že sporná zmluvná povinnosť spočíva v záväzku zdržať sa konania, ktorý nie je nijak geograficky obmedzený, a vyznačuje sa tak veľkým množstvom miest, kde bol alebo mal byť plnený“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

medzi žalobami podanými proti viacerým žalovaným je na účely určenia právomoci možné zohľadniť iba v rámci uvedeného článku 6 bodu 1⁶⁵, ktorý túto možnosť vyhradzuje iba na základe silnej väzby, ktorú predstavuje bydlisko jedného zo žalovaných, a nie v rámci ustanovenia, ktorého uplatnenie závisí od miesta vzniku skutočnosti, ako je tomu v prípade článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I.

C – O výklade článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I (prvá otázka)

54. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či sa pravidlo koncentrácie právomocí v prípade plurality žalovaných, ktorá je upravená v článku 6 bode 1 nariadenia Brusel I môže uplatniť v rámci žaloby smerujúcej proti podnikom, ktoré sa spôsobom odlišným z geografického a časového hľadiska zúčastnili na jedinom a súvislom porušovaní zákazu kartelov, stanoveného právom Únie (1). Ďalej Súdny dvor žiada, aby rozhodol, či má v prípade kladnej odpovede späťvzatie jednej takej žaloby vo vzťahu k ústrednému žalovanému, to znamená jedinému zo žalovaných, ktorý má bydlisko v členskom štáte, v ktorom má sídlo súd, na ktorý bola podaná žaloba, vplyv na právomoc tohto súdu podľa uvedeného ustanovenia (2).

1. O uplatniteľnosti článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I v spore, o aký ide vo veci samej [prvá otázka písm. a)]

a) O problematike predloženej Súdnemu dvoru

55. Treba zdôrazniť, že, rovnako ako v prípade článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I⁶⁶ sa musí znenie článku 6 bodu 1 tohto nariadenia definovať autonómne, takže pojmy, ktoré sú v ňom uvedené, nemožno chápať ako odkaz na kvalifikáciu právneho vzťahu prejednávaneho na súde, na ktorý bola podaná žaloba, na základe uplatniteľného vnútroštátneho právneho poriadku⁶⁷.

56. Podľa článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I môžu byť všetky žaloby rovnakého žalobcu proti viacerým žalovaným podané na súd členského štátu, v obvode ktorého má bydlisko⁶⁸ aspoň jeden z nich, ktorý tu bude kvalifikovaný ako ústredný žalovaný, avšak iba za predpokladu existencie súvislosti medzi týmito žalobami⁶⁹. V tomto ohľade sa výslovne vyžaduje, aby „nároky [boli] navzájom tak súvisiace, že je vhodnejšie o nich konať a rozhodnúť spoločne, a tak predísť možnosti nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach“⁷⁰.

65 — Súvislosť je samozrejme možné konštatovať aj v rámci článku 28 nariadenia Brusel I, avšak odlišným spôsobom (pozri poznámku pod čiarou 70 týchto návrhov).

66 — Pozri bod 44 týchto návrhov.

67 — Pozri hneď prvé rozhodnutie Súdneho dvora, v ktorom bol vyložený článok 6 bod 1 Bruselského dohovoru, rozsudok Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, bod 10), a ďalej vo vzťahu k článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I najmä rozsudok Reich Montage (C-103/05, EU:C:2006:471, body 27 až 30).

68 — V odôvodnení 11 nariadenia Brusel I sa uvádza, že „bydlisko (sídlo) právnickej osoby treba definovať osobitne, aby boli spoločné pravidlá prehľadnejšie a vyhlo sa konfliktu právomocí“, a v jeho článku 60 ods. 1 sa uvádza, že na účely tohto nariadenia má obchodná spoločnosť alebo iná právnická osoba alebo združenie fyzických alebo právnických osôb bydlisko v mieste, kde má registrované sídlo alebo ústrednú správu alebo hlavnú prevádzkareň.

69 — Ako je pripomenuté v rozsudku Freeport (EU:C:2007:595, bod 53), táto podmienka nebola uvedená v článku 6 bode 1 Bruselského dohovoru, ale bola vyjadrená v rozsudku Kalfelis (EU:C:1988:459, bod 12), ktorý sa týka výkladu tohto ustanovenia, a následne prijatá zo strany normotvorcu Únie, ktorý ju vložil do znenia nariadenia Brusel I.

70 — Podmienka, ktorá je takto uvedená v článku 6 bode 1 uvedeného nariadenia, je rovnakým spôsobom formulovaná v jeho článku 28, ktorý definuje pojem súvislosti v prípade konfliktov právomocí medzi súdmi, z ktorých obidva majú potenciálne právomoc, zatiaľ čo článok 6 bod 1 naopak stanovuje rozšírenie právomoci súdu vo vzťahu k žalovaným, na ktorých by sa táto v zásade nevzťahovala. V rozsudku Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400, bod 53), ktorý sa týka článku 22 Bruselského dohovoru, ktorý zodpovedá článku 28 nariadenia Brusel I, Súdny dvor uviedol, že „stačí, aby existovalo riziko vzájomne si odporujúcich rozsudkov, a to aj v prípade, že tieto rozsudky môžu byť vykonané oddelene a ich právne následky sa navzájom nevylučujú“.

57. Umožnením koncentrácie žalôb na rovnakom súde s rozšírením právomoci tohto súdu na žalovaných, vo vzťahu ku ktorým by bez tohto rozšírenia nemohol tento súd rozhodovať, uvedený článok 6 bod 1 reaguje na ciele uvedené v nariadení Brusel I, ktorými sú riadny výkon spravodlivosti, najmä na základe hospodárnosti konania, a predchádzanie riziku súbežných žalôb a vzájomne si odporujúcich rozsudkov, ku ktorým môže dochádzať na ich základe⁷¹.

58. Keďže však má táto norma právomoci osobitnú povahu, pretože predstavuje výnimku zo zásady právomoci súdu podľa bydliska každého žalovaného, ktorá sa spomína v odôvodnení 11 nariadenia Brusel I a je uvedená v jeho článku 2, je nesporné, že ju treba vykladať reštriktívne⁷².

59. Vzhľadom na to, že uplatnenie uvedeného článku 6 bodu 1 musí ostať výnimočným, spojenie žalôb, ktoré upravuje, je povolené iba v prípade, že sa tieto žaloby netýkajú poisteného, spotrebiteľa alebo zamestnanca⁷³, a len vtedy, ak sa týkajú jednoznačne rozdielnych žalôb, ktoré sú však navzájom úzko spojené.

60. Práve tejto podmienky uvedenej ako poslednej sa v podstate týka prvá časť prvej otázky. Súdny dvor je ňou požiadaný o to, aby rozhodol, či je takáto súvislosť daná v rámci takej žaloby, ako je žaloba podaná na vnútroštátny súd, to znamená žaloby o uloženie povinnosti poskytnúť informácie a o náhradu škody, ktorá bola podaná spoločne proti spolupôvodcom kartelu vyhláseného za odporujúci právu Únie, ktorí sa na tomto porušovaní podieľali na rôznych miestach a v rôznom čase.

61. Dotknuté osoby, ktoré v tejto veci predložili písomné pripomienky, majú odlišné názory, pretože CDC a Komisia usudzujú, že článok 6 bod 1 nariadenia Brusel I je v takom kontexte uplatniteľný, zatiaľ čo žalované vo veci samej tvrdia opak⁷⁴.

62. Z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa súvislosti, ktorú toto ustanovenie vyžaduje, vyplýva, že na to, aby sa rozhodnutia mohli považovať „nezlučiteľné“, nestačí, že je rozdielny výsledok sporu, ale je ešte potrebné, aby bol tento rozdiel zasadený do rámca rovnakej situácie, a to tak skutkovej, ako aj právnej⁷⁵. Overenie týchto dvoch kritérií za okolností, o aké ide vo veci samej, vedie k protichodným posúdeniam v pripomienkach, ktoré boli predložené Súdnemu dvoru.

b) O existencii rovnakej skutkovej situácie

63. Podľa názoru žalovaných vo veci samej nespĺňajú nároky uplatnené v žalobe vo veci samej podmienku totožnosti skutkovej situácie z dôvodu, že je irelevantné, že členovia protiprávneho kartelu sa všetci zúčastňovali na dohodách vytvárajúcich tento kartel, keďže iba realizácia týchto dohôd mohla spôsobiť konkrétnu škodu kupujúcim, ktorí previedli svoje nároky na spoločnosť CDC, a že každý nárok, ktorý žalobca na tomto základe uplatňuje, treba preskúmať samostatne.

71 — Pozri rozsudok Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, bod 77), ktorý odkazuje na odôvodnenia 12 a 15 nariadenia Brusel I.

72 — Pozri najmä rozsudky Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline (C-462/06, EU:C:2008:299, bod 28), ako aj Painer (EU:C:2011:798, bod 74).

73 — Rozsudok Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline (EU:C:2008:299, bod 20 a nasl.) totiž uplatnenie tohto ustanovenia vylučuje v prípade, že sú uplatniteľné normy právomoci chrániace slabšieho účastníka konania, stanovené v kapitole II oddiele 5 nariadenia Brusel I.

74 — Kemira tvrdí, že prvá časť prvej otázky je nepripustná z dôvodu, že vnútroštátny súd nemôže v žiadnom prípade založiť svoju právomoc na článku 6 bode 1 nariadenia Brusel I, pretože iba Landgericht Essen (Krajinský súd v Essene, Nemecko) má právomoc *ratione loci*, a nie Landgericht Dortmund, keďže ústredný žalovaný má sídlo v Essene. Je pravda, že v tomto ustanovení sa uvádza *súd* podľa miesta *bydliska* niektorého zo žalovaných vo veci samej, a nie všetky *súdy* členského štátu, ako v článku 2 tohto nariadenia. Podľa môjho názoru je však sa však dá pripustiť, aby vnútroštátne pravidlo stanovilo koncentráciu právomoci *ratione materiae*, najmä v oblasti hospodárskej súťaže, tak ako to § 89 zákona proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen, GWB) stanovuje v Nemecku, za predpokladu, že také pravidlo nediskriminuje cezhraničné spory v porovnaní s vnútroštátnymi spormi tak, že by prvé z nich boli vylúčené z právomoci súdu, ktorý by mal za normálnych okolností právomoc tak *ratione loci*, ako aj *ratione materiae* (pozri analogicky návrhy, ktoré som predložil vo veci Sanders a Huber, C-400/13 a C-408/13, EU:C:2014:2171, bod 58 a nasl., poznámka pod čiarou 72).

75 — Rozsudok Sapir a i. (EU:C:2013:228, bod 43 a citovanú judikatúru).

64. V tomto ohľade súhlasím s opačným názorom, ktorý zastáva vnútroštátny súd, CDC a Komisia a podľa ktorého žaloby, ako sú žaloby podané proti rôznym žalovaným vo veci samej, vychádzajú z jedinej skutkovej situácie, napriek tomu, že sa tieto žalované rozličným spôsobom, a to podľa tohto súdu tak z geografického, ako aj časového hľadiska, zúčastnili na realizácii predmetného kartelu, ako aj na uzavretí a plnení rôznych zmlúv ovplyvnených týmto kartelom, ktoré spôsobili škodu podnikom, ktoré previedli svoje nároky na žalobkyňu vo veci samej.

65. Ako totiž uvádza vnútroštátny súd, v rozhodnutí Komisie, na ktorom sú tieto žaloby založené, sa konštatovalo, a to záväzne pre súdy členských štátov⁷⁶, že spoločnosti, proti ktorým podala spoločnosť CDC žalobu, sa dopustili *jediného a súvislého porušovania* článku 81 ES (článku 101 ZFEÚ) a článku 53 Dohody o EHP a že každému účastníkovi je ako spolupôvodcovi možné pričítať skutočné správanie ostatných účastníkov, bez ohľadu na jeho konkrétne príspevie⁷⁷. Podľa môjho názoru správne dodáva, že z dôvodu takto konštatovaného správania v priebehu správneho konania o uloženie sankcie musí každý pôvodca porušovania niesť občianskoprávnu zodpovednosť za protiprávne konanie ostatných pôvodcov, a teda za škody, ktoré z tohto konania môžu vyplývať.

c) O existencii rovnakej právnej situácie

66. Súdny dvor už rozhodol, že vzhľadom na znenie článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I nie je rozdiel medzi právnymi základmi žalôb podaných proti rôznym žalovaným sám osebe prekážkou uplatnenia tohto ustanovenia, avšak iba za predpokladu, že žalovaní mohli predvídať, že ich je možné zažalovať na súde členského štátu, v ktorom má aspoň jeden z nich svoje bydlisko⁷⁸.

67. Vzhľadom na to, že v prejednávanej veci sa účastníci kartelu, o ktorom Komisia jediným rozhodnutím vyhlásila, že predstavuje *jediné porušovanie* práva hospodárskej súťaže Únie a že k nemu nedošlo na úrovni rôznych vnútroštátnych právnych poriadkov, nachádzajú pred rovnakou právnou situáciou, konkrétne čelia povinnosti nahradiť škodu, ktorá vyplýva z práva Únie a je založená na ustálenej judikatúre Súdneho dvora. Mohli teda rozumne očakávať, že budú následne spoločne žalovaní za účelom náhrady škody v občianskoprávnom konaní na súde, v obvode ktorého mal jeden z nich sídlo. Predvídateľnosť právomoci, ktorú Súdny dvor vyžaduje v súlade s cieľom uvedeným v odôvodnení 11 nariadenia Brusel I, je teda za takýchto okolností rešpektovaná.

68. Navyše treba zdôrazniť, že Súdny dvor v rozsudku Kalfelis, ktorý zaviedol požiadavku súvislosti medzi žalobami, ktoré môžu byť na základe tohto ustanovenia spojené, odkázal na Jenardovu správu, podľa ktorej „uplatnenie pravidla [stanoveného v článku 6 bode 1 Bruselského dohovoru] vyžaduje, aby existovala väzba medzi žalobami podanými proti každému zo žalovaných, *napríklad* aby išlo o *solidárnych dlžníkov*“⁷⁹. Presne tak tomu pritom podľa vnútroštátneho súdu je v prípade sporu vo veci samej, a to navzdory tomu, že túto kvalifikáciu žalôb na určenie solidárnej zodpovednosti niektoré žalované spochybujú.

69. Domnievam sa, že už samotná možnosť, aby bola solidárna zodpovednosť v prípade plurality porušiteľov určená v jednom z relevantných členských štátov, a nie v ostatných, stačí na vznik rizika rozdielnych a vzájomne nezlučiteľných rozsudkov v zmysle článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I. V právnom poriadku tohto členského štátu by sa totiž zodpovednosť každého zo žalovaných hypoteticky rozšírila na všetky škody, zatiaľ čo v právnych poriadkoch členských štátov, kde by bola solidárna zodpovednosť odmietnutá, by sa úroveň priznanej náhrady škody mohla značne líšiť v závislosti od súdov, na ktoré bola podaná žaloba. Aj v opačnom prípade, kedy by takáto solidarita

76 — V tejto súvislosti pozri poznámku pod čiarou 63 týchto návrhov.

77 — Uvedený súd v tomto ohľade odkazuje na body 31 a 324 až 327 rozhodnutia Komisie K(2006) 1766 v konečnom znení.

78 — Pozri najmä rozsudky Sapir a i. (EU:C:2013:228, bod 44), ako aj Painer (EU:C:2011:798, bod 84).

79 — Pozri rozsudok Kalfelis (EU:C:1988:459, bod 9), ako aj vyššie uvedenú Jenardovu správu, obzvlášť s. 26 (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

bola pripustená vo všetkých relevantných členských štátoch, by však riziko vydania vzájomne nezlučiteľných rozsudkov, ak by sa o žalobách rozhodovalo samostatne, existovalo aj naďalej, pokiaľ ide o rozdelenie zodpovednosti medzi členov kartelu podľa toho, či sa na ňom podieľali počas celého predmetného obdobia, alebo len jeho časti.

70. V tomto ohľade je možné poznamenať, že vzhľadom na informácie, ktoré Komisia uviedla vo svojich pripomienkach, sa solidárna zodpovednosť účastníkov na spoločnom porušení zákazu kartelov, uvedeného v článku 101 ZFEÚ, javí byť zásadou, ktorá je všeobecne uznávaná v právnych poriadkoch členských štátov⁸⁰ a ktorá bola prevzatá najmä do smernice, ktorá bola nedávno v tejto oblasti prijatá⁸¹.

71. Zdôrazňujem, že v prípade, že by článok 6 bod 1 nariadenia Brusel I nebol uplatniteľný na konanie, o aké ide vo veci samej, znamenalo by to, že by rôzne sudy museli bez zosúladenia preskúmať údajné škody z hľadiska odlišných vnútroštátnych právnych predpisov⁸², pričom by hrozilo riziko, že každý z účastníkov rovnakého kartelu bude zaviazaný na náhradu škody v inej výške, hoci je vhodné, ak nie nevyhnutné, aby sa o nárokoch na náhradu škody, ktoré uplatnil rovnaký žalobca, rozhodlo spoločne⁸³.

72. Komisia podľa môjho názoru správne uvádza, že „by bol spochybnený potrebný účinok tohto ustanovenia, ak by sa vykladalo tak reštriktívne, že by za takých okolností znemožnilo podávanie hromadných žalôb proti všetkým účastníkom kartelu na súde nachádzajúcim sa v mieste bydliska jedného zo žalovaných, ktorí sú členmi kartelu, iba z dôvodu nedostatku globálnej medzinárodnej právomoci“.

73. Vzhľadom na tieto skutočnosti usudzujem, že situácia, kedy by sa o viacerých spoločnostiach so sídlom v rôznych členských štátoch rozhodovalo v samostatných konaniach na rôznych súdoch, a nie na jedinom súde, za účelom náhrady škody vyplývajúcej z rovnakého kartelu odporujúceho právu hospodárskej súťaže Únie, z dôvodu, že konanie, ku ktorému nepochybne došlo v rôznom čase a na rôznych miestach, ktoré však pritom predstavuje jediné a súvislé porušovanie, môže viesť k nezlučiteľným rozsudkom, ak by sa o predmetných nárokoch rozhodovalo v samostatných konaniach, v zmysle článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I.

74. Podľa judikatúry Súdneho dvora bude úlohou vnútroštátneho súdu, aby posúdil existenciu takéhoto rizika v spore vo veci samej, zohľadňujúc pritom všetky relevantné materiály v spise⁸⁴.

75. Rovnako ako Komisia poznamenávam, že taký výklad má tú nezanedbateľnú výhodu, že je v súlade s vôľou normotvorcu, ktorú tento vyjadril v nariadení Rím II, a osobitne v jeho článku 6 nazvanom „Nekalá súťaž a konanie obmedzujúce slobodnú súťaž“, ktorého odsek 3 upravuje možnosť žalobcu, ktorý zažaloval viacerých žalovaných v rámci sporu týkajúceho sa tejto oblasti, koncentrovať svoje žaloby na jedinom súde „v súlade s uplatniteľnými pravidlami o súdnej právomoci“ a založiť ich na

80 — Komisia uvádza, že takto tomu je „v Nemecku, vo Francúzsku, v Holandsku, v Belgicku, vo Fínsku a vo Švédsku“ a že „rovnako to platí v režimoch mimozmluvnej zodpovednosti, ktoré sa uplatňujú v Taliansku, v Spojenom kráľovstve, Španielsku, Rakúsku, Rumunsku, Chorvátsku, Česku, Dánsku, Estónsku, Grécku, Maďarsku, Írsku, Litve, Luxembursku, Poľsku a Portugalsku“.

81 — Pozri odôvodnenie 37 a článok 11 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie (Ú. v. EÚ L 349, s. 1).

82 — Pozri analogicky rozsudok Solvay (C-616/10, EU:C:2012:445, bod 28).

83 — V rozsudku Sapir a i. (EU:C:2013:228, body 47 a 48) Súdny dvor zdôraznil, že napriek tomu, že právny základ predložený na podporu žaloby proti jednému žalovanému sa líši od právneho základu, na ktorom sa zakladá žaloba podaná proti ostatným žalovaným, potreba spoločného rozhodnutia existuje v prípade, že nároky uvedené v rôznych žalobách sledujú v konečnom dôsledku ten istý cieľ.

84 — Pozri rozsudky Painer (EU:C:2011:798, bod 83) a Solvay (EU:C:2012:445, bod 29).

právnom poriadku súdu, na ktorý podal žalobu⁸⁵. Podľa môjho názoru treba riadne zohľadniť toto smerovanie legislatívy v záujme vzájomného súladu nástrojov práva Únie uplatniteľných v cezhraničných sporoch⁸⁶, napriek tomu, že nariadenie Rím II, tak ako namietajú žalované vo veci samej, nie je na prejednávanej vec uplatniteľné *ratione temporis*⁸⁷.

2. O vplyve späťvzatia žaloby vo vzťahu k jedinému zo spoločne žalovaných, ktorý má sídlo v štáte súdu, na ktorý bola podaná žaloba, na účely uplatnenia článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I [prvá otázka, písm. b)]

76. Vnútroštátny súd odôvodňuje svoj návrh, ktorý predkladá v druhej časti svojej prvej prejudiciálnej otázky, tým, že rozoznáva dva problémy pri výklade článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I v prípade späťvzatia žaloby vo vzťahu k tomu zo spoločne žalovaných, ktorý umožňuje založiť väzbu celého sporu k súdu, na ktorý bola podaná žaloba, a to na jednej strane prípadné uplatnenie zásady zachovania právomoci⁸⁸ založenej na tomto ustanovení v takomto prípade (a), a na druhej strane dôsledky, ktoré treba vyvodiť z možného zneužitia práva opierať sa o existenciu súvislosti na tomto základe (b).

77. Odpovede navrhnuté dotknutými osobami, ktoré k týmto dvom problémom predložili pripomienky, sú obzvlášť protichodné, avšak je možné stručne poznamenať, že žalované vo veci samej tvrdia, že rozšírenie právomoci stanovenej v uvedenom článku 6 bode 1 by za takých okolností nemalo naďalej uplatňovať⁸⁹, čo je v rozpore so stanoviskom, ktoré zaujali CDC a Komisie, pričom však Komisia uvádza viac dôvodov.

a) O zachovaní právomoci založenej na článku 6 bode 1 nariadenia Brusel I v prípade späťvzatia žaloby vo vzťahu k ústrednému žalovanému

78. Súhlasím s názorom vnútroštátneho súdu, spoločnosti CDC a Komisie, že za predpokladu, že je súvislosť medzi žalobami podanými proti viacerým žalovaným daná v čase podania žaloby, následné späťvzatie žaloby vo vzťahu k žalovanému, ktorý na základe článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I odôvodňuje rozšírenú právomoc súdu, nemôže mať za následok zánik tejto právomoci.

79. Je pravda, že Súdny dvor zatiaľ nemal príležitosť o tejto problematike priamo rozhodovať. Treba však uviesť, že v rozsudku Reisch Montage zdôraznil, že toto ustanovenie neobsahuje žiaden odkaz na vnútroštátne pravidlá, ktoré tomu teda nemôžu byť prekážkou, a spresnil, že toto ustanovenie sa musí uplatniť, „aj keď je táto žaloba už v čase jej podania považovaná podľa vnútroštátnej právnej úpravy vo vzťahu k... žalovanému [s bydliskom v členskom štáte súdu, na ktorý bola podaná žaloba,] za neprípustnú“⁹⁰. Navyše, v rozsudku Freeport výslovne použil okamžik podania žaloby ako referenčný bod na posúdenie existencie súvislosti medzi žalobami⁹¹.

85 — Pozri odsek 3 písm. b) druhú vetu uvedeného článku 6, ako aj k podmienkam uplatnenia tohto ustanovenia FITCHEN, J.: The Applicable Law in Cross-Border Competition Law Actions and Article 6(3) of Regulation 864/2007. In: MIHAIL, D., BECKER, F. a BEAUMONT, P. (pod vedením): *Cross-Border EU Competition Law Actions*. Oxford: Hart Publishing, 2013, s. 297 a nasl., obzvlášť s. 323 a nasl.

86 — V odôvodnení 7 nariadenia Rím II sa výslovne uvádza, že „vecná pôsobnosť a ustanovenia tohto nariadenia by mali byť zlučiteľné s nariadením [Brusel I]“. Súdny dvor už v rámci svojej úlohy poskytovať výklad pristúpil k zosúladieniu medzi normami právomoci stanovenými v nariadení Brusel I a novšími kolíznymi normami, ktoré rovnako vychádzajú z práva Únie (pozri najmä rozsudky Pammer a Hotel Alpenhof, C-585/08 a C-144/09, EU:C:2010:740, body 43, 74 a 84, ako aj Football Dataco a i., C-173/11, EU:C:2012:642, body 29 a 31).

87 — Pozri poznámku pod čiarou 6 týchto návrhov.

88 — Táto zásada sa tiež označuje ako zásada *forum perpetuum* alebo *perpetuatio fori* podľa terminológie použitej v rozhodnutí vnútroštátneho súdu.

89 — Pokiaľ ide o spoločnosť Evonik Degussa, táto obmedzila svoje pripomienky na námietku neprípustnosti vznesenú proti tejto časti prvej otázky, s odôvodnením, že je hypotetická a irelevantná. Judikatúra uvedená v poznámke pod čiarou 37 týchto návrhov podľa môjho názoru umožňuje túto námietku neprípustnosti zamietnuť.

90 — EU:C:2006:471, body 27 až 31 (kurzívou zvýraznil generálny advokát). V tejto veci vnútroštátny právny predpis vedúci k neprípustnosti vo vzťahu k ústrednému žalovanému spočíval vo vylúčení žalôb jednotlivých veriteľov proti dlžníkovi, ktorý bol v konkurze.

91 — EU:C:2007:595, bod 54.

80. Rozhodujúcim kritériom na platné zachovanie odvodenej právomoci stanovenej v článku 6 bode 1 nariadenia Brusel I je podľa môjho názoru to, že k späťvzatiu žaloby vo vzťahu k ústrednému žalovanému dôjde až po tom, ako bola na predmetný súd podaná žaloba v súlade s požadovanými procesnoprávnymi podmienkami⁹². Pokiaľ bolo k tomuto okamžiku konanie riadne začaté, je podľa môjho názoru naopak nepodstatné, že ku späťvzatiu žaloby došlo, rovnako ako v prejednávanej veci, pred uplynutím lehoty stanovenej súdom na podanie vyjadrenia k žalobe a pred prvým pojednávaním.

81. V tomto ohľade treba pripomenúť, že na účely uplatnenia ustanovení obsiahnutých v oddiele 9, ktorý sa týka prekážky začatej veci a súvisiacich vecí, definuje článok 30 nariadenia Brusel I okamžik, ku ktorému sa konanie na súde v členskom štáte považuje za začaté⁹³. Podľa môjho názoru je túto definíciu možné zohľadniť aj pokiaľ ide o ostatné oddiely kapitoly II týkajúcej sa noriem právomoci, ak to nie je dokonca nutné, predovšetkým v prípade uvedeného článku 6 bodu 1, keďže v tomto článku je uvedená norma, ktorá tiež spočíva na existencii súvislosti medzi žalobami⁹⁴.

82. Navyše, zachovanie spojenia súvisiacich žalôb na súde, na ktorý bola žaloba podaná, umožnené na základe článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I, je v súlade s cieľmi riadneho výkonu spravodlivosti, predvídateľnosti a právnej istoty, ktoré sledujú normy právomoci stanovene týmto nariadením⁹⁵, pretože toto zachovanie umožňuje predísť vydaniu nezlučiteľných rozsudkov prinajmenšom vo vzťahu k ostatným žalovaným, ktorí okrem toho už v čase predmetného späťvzatia vedeli o tom, že sú všetci zažalovaní na tomto súde.

83. Domnievam sa teda, že skutočnosť, že žalobca vezme žalobu späť vo vzťahu k jedinému zo žalovaných, ktorý má bydlisko v obvode súdu, nemá sama osebe vplyv na právomoc založenú na uvedenom článku 6 bode 1, pokiaľ k tomuto späťvzatiu dôjde až po tom, ako bola na predmetný súd žaloba riadne podaná a za predpokladu, že je splnená dodatočná podmienka, ktorú predstavím nižšie.

b) O obmedzení vyplývajúcom zo zneužitia práva založiť právomoc na článku 6 bode 1 nariadenia Brusel I

84. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora, „[normu právomoci uvedenú v článku 6 bode 1 nariadenia Brusel I] nemožno vykladať tak, aby to umožnilo žalobcovi podať žalobu smerujúcu proti viacerým žalovaným *s jediným cieľom odňať* niektorého z nich súdu členského štátu, v ktorom má bydlisko“⁹⁶. Toto obmedzenie týkajúce sa prípadného obchádzania právomoci súdu, ktoré sa opiera o Jenardovu správu⁹⁷, je v úplnom súlade s požiadavkou, podľa ktorej sa výnimky zo zásadnej právomoci súdov podľa miesta bydliska žalovaného, ktorá je stanovená v článku 2 nariadenia Brusel I, musia vykladať reštriktívne.

92 — V prejednávanej veci sa v rozhodnutí vnútroštátneho súdu uvádza, že žaloba bola nemeckej spoločnosti Evonik Degussa doručená 7. apríla 2009 a že ostatným žalovaným vo veci samej bol preklad návrhu na začatie konania doručený v auguste 2009, zatiaľ čo ku späťvzatiu žaloby vo vzťahu k spoločnosti Evonik Degussa došlo na konci septembra 2009.

93 — V uvedenom článku 30 sa uvádza, že „na účely tohto oddielu sa konanie na súde považuje za začaté: 1. momentom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, alebo rovnocennej písomnosti na súde za predpokladu, že žalobca neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil doručenie žalovanému, alebo 2. ak sa písomnosť musí doručiť pred podaním na súd, momentom jej prevzatia orgánom povereným doručovaním za predpokladu, že žalobca neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil podanie písomnosti na súde“.

94 — Súdny dvor napokon v rozsudku Kalfelis (EU:C:1988:459, bod 11) konštatoval formálny vzťah medzi normou právomoci stanovenou v článku 6 bode 1 Bruselského dohovoru (ktorý zodpovedá článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I) a ustanoveniami týkajúcimi sa súvislosti, uvedenými v jeho článku 22 (ktorý zodpovedá článku 28 uvedeného nariadenia).

95 — Pozri odôvodnenia 11 a 12 uvedeného nariadenia, ako aj odôvodnenia 15 a 16 nariadenia č. 1215/2012, ktoré je jeho prepracovaným znením, pričom toto druhé uvedené nariadenie je v tomto ohľade podrobnejšie.

96 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Pozri najmä rozsudky Reisch Montage (EU:C:2006:471, bod 32), ako aj Painer (EU:C:2011:798, bod 78 a citovanú judikatúru).

97 — Podľa uvedenej správy (pozri s. 27), na ktorú Súdny dvor odkázal v rozsudku Kalfelis (EU:C:1988:459, bod 9), z požiadavky „vzťahu medzi žalobami podanými proti každému zo žalovaných... vyplýva, že žalobu nie je možné podať iba za účelom odňať jedného zo žalovaných súdu členského štátu, v ktorom má bydlisko“.

85. Súdny dvor v rozsudku Freeport spresnil, že „ak [sú] žaloby podané proti rôznym žalovaným... spojené od ich podania“, norma právomoci stanovená v uvedenom článku 6 bode 1 sa uplatní „bez toho, aby bolo potrebné inak zreteľne uviesť, že žaloby neboli podané iba s jediným cieľom vyňať jedného zo žalovaných z právomoci súdov členského štátu, kde má svoje bydlisko“⁹⁸. Otázka aké dôsledky treba vyvodiť z tejto akosi nejednoznačnej formulácie, predstavuje problém pre vnútroštátny súd a rozdeľuje tak účastníkov tohto konania, ako aj komentáre právnej teórie, týkajúce sa uvedeného rozsudku⁹⁹.

86. V tomto ohľade je podľa môjho názoru analýza, ktorú uskutočnil vnútroštátny súd, správna v úsudku, že ak je splnená podmienka existencie súvislosti medzi žalobami v zmysle tohto ustanovenia, súd, na ktorý bola podaná žaloba, nie je povinný sústavne skúmať, či rozšírená právomoc, ktorá z toho vyplýva, bola založená v dôsledku zneužitia práva, má však možnosť takéto preskúmanie uskutočniť v prípade, že existujú dostatočné dôkazy o tom, že žalobca, ktorý sa na ňu odvoláva, konal tak, aby obišiel účel tejto normy právomoci.

87. V prejednávanej veci pritom vnútroštátny súd zmieňuje možnosť tajnej dohody medzi žalobkyňou vo veci samej a spoločnosťou Evonik Degussa, žalovanou vo veci samej so sídlom v Nemecku, ktoré mali úmyselne odložiť formálne uzavretie zmieru na čas po podaní žaloby, hoci títo účastníci konania dohodu dávno pred tým plánovali, ak už o nej dokonca nerozhodli, a to za jediným účelom, ktorým bolo založiť rozšírenú právomoc v tomto členskom štáte¹⁰⁰.

88. Pod podmienkou, že údajné podvodné konanie, ktoré je v prejednávanej veci dotknutými osobami spochybňované, nie je iba pravdepodobné, ale je preukázané, overenie čoho bude úlohou vnútroštátneho súdu, také zneužitie práva, ktorého cieľom je vylúčiť jedného alebo viacerých žalovaných zo zásadnej právomoci súdov členského štátu, kde majú bydlisko¹⁰¹, by podľa môjho názoru malo byť sankcionované odmietnutím uplatniť článok 6 bod 1 nariadenia Brusel I za týchto okolností, vzhľadom na to, že kritériá súvislosti by ku dňu podania žaloby neboli skutočne splnené¹⁰². Záujem na tom, aby súd podľa miesta bydliska ústredného žalovaného v súlade s týmto ustanovením vykonal vyšetrovanie a rozhodol o žalobách podaných proti viacerým žalovaným spoločne, totiž zanikol v okamžiku, kedy záväzný zmier zrušil vo vzťahu k tomuto žalovanému právnu povinnosť, na ktorú sa žalobca mohol proti nemu pred týmto súdom odvolávať. Na druhej strane, podľa môjho názoru netreba nad rámec týchto konkrétnych prípadov kontrolovať a postihovať zneužitie práva v takom právnom kontexte.

89. Upresňujem, že existencia súvislosti, ktorú vyžaduje článok 6 bod 1 nariadenia Brusel I, poskytuje žalobcovi možnosť voľby, pričom tento má podľa môjho názoru a v súlade s názorom vyjadreným generálnymi advokátmi Ruizom-Jarabom Colomerom a Mengozzim na tému forum shopping možnosť uskutočniť túto voľbu spôsobom, ktorý je podľa neho najvhodnejší a najvýhodnejší, a to bez toho, aby

98 — EU:C:2007:595, bod 54 (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

99 — Pozri najmä MICHINEL ALVAREZ, M. A.: Jurisprudencia española y comunitaria de Derecho internacional privado. In: *Revista Española de Derecho Internacional*. 2007, č. 2, s. 754 – 757; IDOT, L.: Pluralité de défendeurs et fraude à la compétence juridictionnelle. In: *Europe*. December 2007, komentár č. 364, s. 35 – 36; Würdinger, M.: RIW-Kommentar. In: *Recht der Internationalen Wirtschaft*. 2008, č. 1-2, s. 71 – 72; SCOTT, A.: 'Réunion' Revised? Freeport v. Arnoldsson. In: *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly*. 2008, č. 2, s. 113 – 118.

100 — V rozhodnutí vnútroštátneho súdu sa uvádza, že „vzhľadom na to, kedy došlo k čiastočnému späťvzatiu žaloby, a správanie žalobkyne a bývalej žalovanej spoločnosti Evonik Degussa GmbH (teraz vedľajší účastník) v priebehu konania nie je iba možné, ale aj pravdepodobné, že zmier už bol uzavretý, prinajmenšom pokiaľ ide o jeho podstatu a hlavné body, pred podaním žaloby“.

101 — K zneužitiu práva, a osobitne k rozdielnemu vplyvu, ktorý toto môže mať na jednej strane v oblasti právomoci a na druhej strane z hľadiska neexistencie práva podať žalobu, pozri Usunier, L.: Le règlement Bruxelles I bis et la théorie de l'abus de droit. In: *Le nouveau règlement Bruxelles I bis, Règlement n° 1215/2012 du 12 décembre 2012 concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale*. Guinchard, E. (pod vedením). Bruxelles: Bruylant, 2014, s. 449 a nasl., obzvlášť s. 473.

102 — V tomto ohľade Komisia správne usudzuje, že podmienka súvislosti, ktorú vyžaduje uvedený článok 6 bod 1, by nebola splnená, ak by žalobca a ústredný žalovaný skutočne uzavreli konečný zmier týkajúci sa sporného právneho vzťahu pred podaním žaloby, ale že to nič nemení na skutočnosti, že žaloba by proti tomuto žalovanému bola podaná, pri zamlčaní existencie zmieru, s jediným cieľom, ktorým je odňať jedného zo žalovaných súdu členského štátu, v ktorom má tento bydlisko.

to samo osebe predstavovalo obchádzanie právomoci súdu¹⁰³. Navyše v prípade protiprávných kartelov, ako je ten, o aký ide vo veci samej, môže uplatnenie tohto ustanovenia hypoteticky, vzhľadom na jeho cieľ, viesť k tomu, že sa jeden alebo viac žalovaných budú musieť zodpovedať za svoje konanie na inom súde, ako je súd podľa miesta ich bydliska, v dôsledku čoho je každá námietka vychádzajúca z tohto konkrétneho výsledku irelevantná.

90. Vzhľadom na všetky tieto skutočnosti usudzujem, že norma určujúca rozšírenú právomoc, stanovená v článku 6 bode 1 nariadenia Brusel I, nemôže byť uplatnená v prípade, že je podľa súdu, na ktorý bola podaná žaloba, riadne preukázané, že žalobca pred podaním svojej žaloby uzavrel právne záväzný zmier so žalovaným so sídlom v členskom štáte, kde sa nachádza súd, na ktorý bola podaná žaloba, a že vedome zatajil existenciu tejto predtým uzavretej dohody za jediným účelom, ktorým je vylúčiť jedného z ostatných žalovaných z právomoci súdov členského štátu, kde má bydlisko.

D – O prípadnom uplatnení doložiek o voľbe právomoci a arbitrážnych doložiek v spore, o aký ide vo veci samej (tretia otázka)

91. Treťou otázkou, ktorej odôvodnenie je žiaľ dosť stručné, je Súdny dvor požiadaný, aby rozhodol, či vzhľadom na zásadu stanovenú Súdny dvorom, a to zásadu úplnej účinnosti zákazu kartelov, ktorý je stanovený v článku 101 ZFEÚ a zaručený právom poškodených na náhradu škody, ktorá im vznikla v tejto oblasti¹⁰⁴, by bolo v prejednávanej veci prípustné odchyliť sa od noriem právomoci stanovených v článku 5 bode 3 a/alebo článku 6 bode 1 nariadenia Brusel I, na základe uplatnenia rozhodcovských doložiek a/alebo doložiek o voľbe právomoci (1).

92. Vzhľadom na to, že tento druhý typ doložiek patrí na rozdiel od arbitrážnych doložiek do pôsobnosti článku 23 uvedeného nariadenia, bude treba zohľadniť vplyv tohto ustanovenia v tomto kontexte (2). Navyše, aj keď vnútroštátny súd vychádza *a priori* zo zásady, že obidve kategórie doložiek, na ktoré sa odvolávajú žalované vo veci samej, sa môžu uplatniť v rámci žaloby o náhradu škody, o akú ide vo veci samej¹⁰⁵, čo je podľa môjho názoru potrebné myšlienkovito rozobrať (4), bude si v každom prípade treba položiť otázku, či a v akom rozsahu môžu byť také doložky účinné, keď bol obsah zmlúv, v ktorých sú uvedené, narušený predmetným protiprávnym kartelom (3).

1. O problematike predloženej Súdnemu dvoru

93. Žalované vo veci samej za účelom spochybnenia právomoci Landgericht Dortmund namietali, že v niektorých dodávateľských zmluvách, uzavretých medzi kupujúcimi peroxidu vodíka, ktorí previedli svoje práva na spoločnosť CDC, a dodávateľmi, ktorí sa zúčastnili na protiprávnom karteli, na ktorom sú založené žaloby o náhradu škody podané touto spoločnosťou, sú uvedené arbitrážne doložky a doložky o voľbe právomoci.

103 — V poznámke pod čiarou 27 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Freeport (C-98/06, EU:C:2007:302), sa uvádza, že „v rámci určitých hraníc je *forum shopping*, ktorý je chápaný – podľa definície, ktorú tomuto pojmu prisúdil generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer – ako „voľba súdu podľa výhod, ktoré môžu vyplývať z hmotného (alebo aj procesného) práva, ktoré sa uplatní“ (pozri návrhy vo veci GIE Groupe Concord a i., C-440/97 [EU:C:1999:146], poznámka pod čiarou 10), *nepochybne prípustný*“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

104 — V rozsudku Manfredi a i. (EU:C:2006:461, bod 60) sa zdôrazňuje, že „úplná účinnosť článku 81 ES [článku 101 ZFEÚ] a najmä potrebný účinok zákazu uvedeného v jeho odseku 1 by boli spochybnené, ak by sa akákoľvek osoba nemohla domáhať náhrady škody, ktorá jej bola spôsobená zmluvou alebo správaním spôsobilým obmedziť alebo skresliť hospodársku súťaž (pozri rozsudok Courage a Crehan, [EU:C:2001:465], bod 26)“.

105 — Landgericht Dortmund uvádza, že na zodpovedanie otázky, či môžu doložky o voľbe právomoci platne brániť uplatneniu právnych noriem právomoci, treba určiť, na ktoré spory sa tieto doložky vzťahujú, a to na základe ich výkladu, pričom treba spresniť, že na tento účel je príslušný jedine vnútroštátny súd, a že to rovnako platí aj pre arbitrážne doložky.

94. Rozhodnutie vnútroštátneho súdu neobsahuje podrobný popis predmetných doložiek. Z pripomienok spoločnosti CDC však vyplýva, že podľa tvrdenia žalovaných vo veci samej, niektoré z uvedených dodávateľských zmlúv také doložky obsahovali buď v podobe všeobecných podmienok týkajúcich sa danej zmluvy¹⁰⁶, alebo na základe rámcových zmlúv vzťahujúcich sa na viaceré dodávky jednému zákazníkovi počas obdobia nezávislého od obdobia trvania kartelu¹⁰⁷, pričom treba spresniť, že niektorí zákazníci uzavreli viacero doložiek s rôznymi dodávateľmi¹⁰⁸ alebo rôzne doložky v rôznych zmluvách uzavretých s rovnakými dodávateľmi¹⁰⁹. Otázka, či namietané doložky o voľbe právomoci označujú iba súdy členských štátov, alebo aj súdy tretích štátov, nie je jasne vyriešená.

95. Podľa odôvodnenia vnútroštátneho súdu vo vzťahu k tretej otázke, tento súd usudzuje, že v prípade, že by sa predmetné doložky na uplatňované nároky na náhradu škody vzťahovali, o čom rozhodnúť prináleží iba jemu samotnému¹¹⁰, bolo by si treba položiť otázku, či zásada účinného presadzovania zákazu kartelov v práve Únie bráni tomu, aby sa také doložky uplatňovali vtedy, keď súd, na ktorý bola podaná žaloba tohto typu, má právomoc na základe článku 6 bodu 1 a/alebo článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I.

96. Z dotknutých osôb, ktoré predložili Súdnemu dvoru pripomienky, iba CDC tvrdí, že uvedené doložky by v takom kontexte nemali byť zohľadnené. Komisia však zdôrazňuje, že za účelom zodpovedania predbežnej otázky, či sa arbitrážna doložka alebo doložka o voľbe právomoci skutočne vzťahuje na nároky na náhradu škody, o aké ide v predmetnom spore, bude musieť vnútroštátny súd zohľadniť skutočnosť, že uvedené nároky nevyplyvajú z predmetných dodávateľských zmlúv, ale z protiprávneho konania spočívajúceho v kartelovej dohode, ktorej existencia je od týchto zmlúv nezávislá.

97. Predtým, ako sa vyjadrím v tomto ohľade, chcem uviesť určité spresnenia, ktoré sú podľa môjho názoru dôležité. V prvom rade treba pripomenúť, že doložky o voľbe súdu, na základe ktorých účastníci, z ktorých má aspoň jeden bydlisko na území členského štátu, určili súd členského štátu, ktorý bude mať právomoc rozhodovať v sporoch, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom, spadajú pod ustanovenia článku 23 nariadenia Brusel I.

98. Rozhodcovské doložky sú naopak z pôsobnosti tohto nariadenia v zásade vylúčené¹¹¹. Z toho vyplýva, že otázky týkajúce sa platnosti a použiteľnosti uvedených doložiek by mali byť upravené vnútroštátnym právom každého členského štátu, ako aj medzinárodnými dohovormi, ktorými sú viazané¹¹². Súdný dvor však rozhodol, že ak z dôvodu hlavného predmetu sporu, teda povahy práv, ktoré sú predmetom ochrany v konaní – akým je žaloba o náhradu škody –, konanie začaté na

106 — CDC pre ilustráciu uvádza „dodávateľskú zmluvu z 20. júna 1996, ktorá sa týka konkrétneho dodania peroxidu vodíka od skupiny FMC nemeckej továrni nástupcu Stora Enso Oyj a obsahuje túto doložku: „Strany sa dohodli, že každý spor týkajúci sa tejto zmluvy bude predložený súdu v Düsseldorf [Nemecko]“.

107 — CDC ako príklad uvádza „rámcovú zmluvu uzavretú medzi spoločnosťou Oy Finnish Peroxides AB a nástupcom Stora Enso Oyj na začiatku marca 2011, ktorá sa týka dodávok v období od 1. februára 2001 do 31. januára 2002 a obsahuje túto doložku: „Všetky spory, nehody alebo nároky vzniknuté z tejto zmluvy alebo v súvislosti s ňou alebo s jej porušením, ukončením alebo neplatnosťou, budú rozhodnuté v rozhodcovskom konaní podľa pravidiel obchodnej komory v Helsinkách. Miestom rozhodcovského konania budú Helsinki, Fínsko“.

108 — Tak je tomu v prípade Stora Enso Oyj v príkladoch uvedených v obidvoch predchádzajúcich poznámkach pod čiarou.

109 — CDC uvádza, že „Kernira Kemi AB a nástupca Södra Cell AB sa 27. júna 1996 dohodli, že pre obdobie dodávok od 1. januára 1996 do 31. decembra 1998 bude miestom rozhodcovského konania bude Štokholm [Švédsko], a 2. a 30. apríla 1999 sa dohodli, že pre obdobie dodávok, ktoré nebolo uvedené, bude miestom rozhodcovského konania Malmö [Švédsko]“.

110 — V tomto ohľade pozri bod 127 týchto návrhov.

111 — Článok 1 ods. 2 písm. d) nariadenia Brusel I totiž oblasť rozhodcovského konania vylučuje z pôsobnosti tohto nariadenia. S vedomím, že zodpovedajúce ustanovenia obsahoval Bruselský dohovor, v bode 63 vyššie uvedenej Schlosserovej správy sa uvádza, že „[uvedený] dohovor neobmedzuje slobodu účastníkov predložiť spor rozhodcovskému súdu. To platí rovnako aj v prípade konaní, pre ktoré dohovor stanovil výlučnú právomoc. Dohovor samozrejme nezakazuje vnútroštátnym zákonodarcom vyhlásiť za neplatné rozhodcovské zmluvy týkajúce sa sporov, pre ktoré existuje výlučná právomoc buď na základe vnútroštátneho práva, alebo na základe dohovoru“.

112 — Súdný dvor spresnil, že zmluvné strany tým, že z pôsobnosti Bruselského dohovoru vylúčili oblasť rozhodcovského konania z dôvodu, že táto oblasť je už predmetom medzinárodných dohovorov, zamýšľali vylúčiť uvedenú oblasť ako celok, vrátane konaní začatých na štátnych súdoch, a že toto vylúčenie sa vzťahuje aj na také konanie, ktorého predmetom je určenie rozhodcovského súdu, a to aj keď sa v tomto spore rieši predbežná otázka existencie alebo platnosti rozhodcovskej zmluvy (pozri rozsudok Rich, C-190/89, EU:C:1991:319, bod 18, ako aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Darmon v tejto veci, C-190/89, EU:C:1991:58; a rozsudok Van Uden, C-391/95, EU:C:1998:543, body 31 a 32).

štátnom súde patrí do pôsobnosti nariadenia Brusel I, potom incidenčná otázka, ktorá sa predbežne týka uplatniteľnosti rozhodcovskej doložky vrátane otázky jej platnosti, taktiež patrí do pôsobnosti tohto nariadenia a prináleží výlučne tomuto súdu rozhodnúť o námietke právomoci založenej na existencii rozhodcovskej doložky, ako aj o svojej vlastnej právomoci podľa ustanovení tohto nariadenia¹¹³.

99. Napriek tomuto rozdielu, pokiaľ ide o uplatniteľnosť nariadenia Brusel I, treba zdôrazniť, že spoločným dôsledkom obidvoch kategórií predmetných doložiek je možnosť *odchýliť sa od noriem právomoci uvedených v danom nariadení*, a to z dôvodu rešpektovania zmluvnej voľnosti účastníkov zmluvy vo vzťahu k určení súdu, štátneho alebo rozhodcovského v závislosti od konkrétneho prípadu, ktorému chcú zveriť rozhodovanie ich sporov¹¹⁴.

100. Doložka o voľbe právomoci, ktorá je v súlade s článkom 23 nariadenia Brusel I, však bude môcť založiť právomoc iba súdov členských štátov Únie, a v širšom meradle na základe Luganského dohovoru¹¹⁵, súdov štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, zatiaľ čo arbitrážna doložka môže určiť, že rozhodcovské konanie sa bude konať v akomkoľvek treťom štáte. Pravdepodobnosť, že sa neuplatnia ustanovenia práva hospodárskej súťaže Únie, a to aj z titulu výhrady verejného poriadku, je pritom vyššia v prípade, že je právomoc priznaná rozhodcom alebo súdom štátov, ktoré nie sú viazané uvedeným Luganským dohovorom¹¹⁶.

101. V druhom rade zdôrazňujem, že vzťah medzi doložkami o voľbe právomoci alebo arbitrážnymi doložkami na jednej strane a ustanoveniami práva hospodárskej súťaže Únie na druhej strane je zložitý, vzhľadom na to, že právny kontext narušenia slobodnej hospodárskej súťaže, ktorú tieto ustanovenia upravujú, ponúka široký výber možných konfigurácií. Pokiaľ ide osobitne o nárok na plnú náhradu škody založený na článku 101 ZFEÚ, pripomínam, že kvalifikácia zodpovednosti pôvodcu porušovania vo vzťahu k tomuto ustanoveniu ako zmluvnej alebo mimozmluvnej nie je vždy jednoduchá a že medzi právnymi poriadkami členských štátov existujú v tomto ohľade rozdiely¹¹⁷.

102. Existencia rôznych zmluvných vzťahov medzi účastníkmi kartelu a osobami, ktoré boli takým porušovaním poškodené, vyvoláva otázku, či predmetné doložky môžu v prejednávanej veci umožniť výnimku z právomoci súdu členského štátu založenej na článkoch 5 alebo 6 nariadenia Brusel I, bez ohľadu na skutočnosť, že obsah zmlúv, do ktorých boli vložené, bol ovplyvnený uvedeným porušovaním.

103. Vzhľadom na to, že určenie vecného rozsahu takýchto doložiek prináleží iba vnútroštátnemu súdu¹¹⁸, treťou prejudiciálnou otázkou je Súdny dvor v podstate požiadaný o to, aby rozhodol, či a akým spôsobom môžu mať zásady obsiahnuté v článku 101 ZFEÚ vplyv predovšetkým na uplatnenie článku 23 nariadenia Brusel I v prípade doložiek o voľbe právomoci, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, a ďalej na použitie iných typov doložiek o voľbe právomoci a arbitrážnych doložiek, ktoré sú upravené právnymi normami členských štátov.

113 — Rozsudok Allianz a Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, body 26 a 27).

114 — Rešpektovanie zmluvnej voľnosti účastníkov zmluvy sa uvádza najmä v odôvodnení 11 nariadenia Brusel I.

115 — Dohovor o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, uzavretý 16. septembra 1988 v Lugane (Ú. v. ES L 319, s. 9) medzi členskými štátmi Európskeho spoločenstva a niektorými členskými štátmi Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO), ktorý je obdobný ako Bruselský dohovor a ktorý bol prepracovaný dohovorom uzavretým v Lugane 30. októbra 2007 medzi Európskym spoločenstvom, Dánskym kráľovstvom, Islandskou republikou, Nórskeym kráľovstvom a Švajčiarskou konfederáciou [pozri dôvodovú správu F. Pocara k tomuto dohovoru uvedenému ako posledný (Ú. v. EÚ C 319, s. 1)].

116 — V tomto ohľade Komisia poznamenáva, že štátne súdy, prinajmenšom všetky tie, ktoré majú sídlo na území Únie, sú na základe primárneho práva povinné dohliadať na účinný výkon práv vyplývajúcich z článku 101 ZFEÚ. Iba doložky zakladajúce právomoc súdu nachádzajúceho sa mimo tohto územia by tak mohli spôsobiť problém z hľadiska zásady plnej účinnosti zákazu kartelov v práve Únie.

117 — Pozri bod 37 týchto návrhov.

118 — Pozri bod 127 týchto návrhov.

2. O vylúčení uplatnenia noriem právomoci stanovených v článkoch 5 a 6 nariadenia Brusel I na základe doložiek o voľbe právomoci, ktoré sú v súlade s článkom 23 tohto nariadenia

104. Predovšetkým treba konštatovať, že náhrada škody spôsobenej protiprávnym kartelom, akej sa domáha žalobca vo veci samej, všeobecne spadá pod zmluvnú voľnosť účastníkov, pretože tu ide o občianskoprávnu povinnosť, ktorú má každá osoba, ktorá sa dopustila zakázaného konania, poskytnúť finančnú náhradu škody, ktorú utrpela iná osoba, a teda oblasť, v ktorej nie sú hmotné práva dotknutých osôb nedostupné¹¹⁹. Rovnako nariadenie Brusel I nevylučuje možnosť účastníkov zmluvy určiť právomoc *ratione loci*¹²⁰ súdu členského štátu v rámci sporu o takej otázke v súlade s jeho článkom 23.

105. Pokiaľ ide o vzájomný vzťah medzi ustanoveniami uvedeného článku 23 a ustanoveniami článku 5 bodu 3 a/alebo článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I, Kemira správne uvádza, že Súdny dvor už rozhodol, že uzavretím dohody o voľbe súdu v súlade s článkom 17 Bruselského dohovoru majú účastníci zmluvy možnosť odchyliť sa nielen od všeobecnej právomoci stanovenej v jeho článku 2, ale aj od osobitnej právomoci stanovenej v jeho článkoch 5 a 6¹²¹. Súdny dvor na jednej strane spresnil, že „tento výklad je odôvodnený tým, že [uvedený] článok 17 je založený na uznaní zmluvnej voľnosti účastníkov v oblasti voľby právomoci súdov, ktoré majú rozhodovať o iných sporoch patriacich do pôsobnosti dohovoru, ako sú spory, ktoré sú výslovne vylúčené podľa článku 17 druhého odseku“, a na druhej strane že „takáto doložka si stále zachováva potrebný účinok v tom zmysle, že v jej dôsledku je vo vzťahoch medzi účastníkmi vylúčené založenie inej právomoci danej na výber, uvedenej v článkoch 5 a 6 [Bruselského] dohovoru“¹²².

106. Rovnako to platí pre zodpovedajúce ustanovenia nariadenia Brusel I, keďže podľa jeho odôvodnení 11 a 14 a jeho článku 23 ods. 5 sa „voľnosť účastníkov zmluvy dojednať si právomoc súdov... musí rešpektovať“, s výnimkou prípadov, kedy sa uplatnia buď špeciálne normy právomoci, ktorých účelom je chrániť slabšieho účastníka¹²³, alebo normy určujúce výlučnú právomoc, ktoré sú uvedené v jeho článku 22. Nad rámec ustanovení, ktorých uplatnenie je takto výslovne obmedzené a medzi ktoré nepatria články 5 a 6 tohto nariadenia, musí mať dohoda o voľbe právomoci, ktorá je v súlade s jeho článkom 23, plný účinok, a najmä zveriť výlučnú právomoc zvolenému súdu.

107. Vôľa strán takto prevažuje predovšetkým vo vzťahu k cieľom článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I, týkajúcim sa koncentrácie právomoci a hospodárnosti konania, a to podľa môjho názoru aj v prípade, že sa v uvedenej doložke výslovne neuvádza, že vôľou účastníkov bolo odchyliť sa od tohto špecifického ustanovenia.

119 — Naproti tomu článok 6 ods. 4 nariadenia Rím II stanovuje, že „od rozhodného práva [uplatniteľného na mimozmluvné záväzky] podľa tohto článku [s názvom ‚Nekalá súťaž a konanie obmedzujúce slobodnú súťaž‘] sa nemožno odchyliť dohodou podľa článku 14“, to znamená „dohodou uzavretou po tom, ako došlo ku skutočnosti, ktorá spôsobila škodu“ alebo „ak všetky strany vykonávajú obchodnú činnosť, tiež dohodou osobitne dojednanou pred tým, ako došlo ku skutočnosti, ktorá spôsobila škodu“, a ktorá okrem toho spĺňa ďalšie podmienky stanovené v tomto článku uvedenom ako posledný.

120 — Zdôrazňujem, že prejav vôle účastníkov zmluvy na základe doložky o voľbe právomoci naopak nemôže zmeniť právomoc *ratione materiae* súdu členského štátu, ktorá je stanovená právnym poriadkom súdu, na ktorý bola podaná žaloba.

121 — Pozri rozsudok Estasis Saloti di Colzani (24/76, EU:C:1976:177, bod 7).

122 — Pozri rozsudok Meeth (23/78, EU:C:1978:198, bod 5).

123 — V oblasti poistenia, spotrebiteľských zmlúv a pracovnoprávných vzťahov je totiž uvedená zmluvná voľnosť obmedzená (pozri odôvodnenia 11, 13 a 14, ako aj články 13, 17 a 21 tohto nariadenia).

108. Pokiaľ ide o článok 5 ods. 3 tohto nariadenia, bude treba v prvom rade určiť, či sa má doložka o voľbe právomoci skutočne uplatniť v takom spore, o aký ide vo veci samej, ktorý podľa môjho názoru spadá pod veci nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti¹²⁴ a či je možné ju namietat vo vzťahu k žalobcovi, ako je CDC, z toho dôvodu, že vstúpil do záväzkov prijatých podnikmi, ktoré naňho previedli svoje práva¹²⁵, čo bude musieť overiť vnútroštátny súd v súlade s usmerneniami, ktoré v tomto ohľade poskytol Súdny dvor.

109. Predovšetkým pripomínam, že z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 23 nariadenia Brusel I, vyplýva na jednej strane, že platnosť doložky o voľbe právomoci vlozenej do zmluvy je podmienená tým, že účastníci, ktorí túto zmluvu uzavreli, vyjadrili jasný súhlas s touto doložkou, a na druhej strane, že súd, na ktorý bola podaná žaloba, má povinnosť skúmať, či bol súhlas dotknutých osôb v tomto ohľade skutočný¹²⁶.

110. Navyše, podľa uvedeného článku sa dohoda o voľbe súdu môže týkať iba sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť „v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom“. Poskytnúc výklad tohto kritéria z hľadiska článku 17 Bruselského dohovoru, Súdny dvor spresnil, že „táto požiadavka má za cieľ obmedziť rozsah dohody o voľbe právomoci iba na spory vzniknuté z právneho vzťahu, v súvislosti s ktorým bola táto dohoda uzavretá. Jej účelom je vyhnúť sa tomu, aby bol niektorý z účastníkov prekvapený tým, že je založená právomoc určitého súdu rozhodovať o všetkých sporoch, ktoré sa objavujú vo vzťahoch s jeho zmluvným partnerom, a ktoré vznikli z iných vzťahov, ako zo vzťahu, v súvislosti s ktorým bola voľba právomoci dohodnutá“¹²⁷.

111. Rovnako ako CDC pritom silno pochybujem o tom, že by doložka o voľbe právomoci, ktorú obsahujú také zmluvy, ako sú predmetné zmluvy, mohla spĺňať požiadavku jasného a platného súhlasu, keďže tu ide o založenie právomoci súdu, ktorý má rozhodnúť spor týkajúci sa mimozmluvnej zodpovednosti jedného zo zmluvných partnerov vyplývajúcej z protiprávneho kartelu, pričom o existencii tohto kartelu údajný poškodený v čase uzavretia takejto dohody nevedel.

112. Na druhej strane by sa podľa môjho názoru dalo celkom pripustiť, aby poškodený pristúpil k dohode o voľbe právomoci po tom, ako sa dozvedel o existencii kartelu zakázaného článkom 101 ZFEÚ, keďže by tak táto dohoda, uzavretá po vzniku sporu, bola prijatá pri plnej znalosti veci.

113. V tomto ohľade zdôrazňujem, že vyššie uvedená smernica 2014/104, ktorá sa týka žalôb podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže Európskej únie, sa prikláňa najmä k uprednostňovaniu mechanizmov konsenzuálneho riešenia sporov, ako sú napríklad mimosúdne urovnania alebo rozhodcovské konanie, a k zvýšeniu ich účinnosti¹²⁸. Tento prístup je podľa mňa opodstatnený za predpokladu, že účastníci plne a slobodne súhlasili s tým, že v otázkach nárokov na náhradu škôd spôsobených protiprávnym kartelom bude mať právomoc určitý súd, a to aj keď je to iný súd ako ten, ktorý by mal právomoc podľa článku 5 bodu 3 alebo článku 6 bodu 1 nariadenia Brusel I.

124 — Pokiaľ ide o kvalifikáciu predmetu sporu vo veci samej a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú vo vzťahu k uplatneniu arbitrážnych doložiek a doložiek o voľbe právomoci, pozri úvahy uvedené v bodoch 127 a nasl. týchto návrhov.

125 — Podľa rozsudku Coreck (C-387/98, EU:C:2000:606, bod 19 a nasl.), práve na základe vnútroštátneho práva, ktoré je uplatniteľné vo veci samej, sa posudzuje, či osoba, ktorá je vo vzťahu k pôvodnej zmluve tretou osobou, vstúpila do práv a povinností jedného z pôvodných účastníkov takým spôsobom, že sa vo vzťahu k nemu môže uplatniť doložka o voľbe právomoci, aj keď s ňou hypoteticky nevyjadril súhlas pri uzavretí tejto zmluvy.

126 — Rozsudok Refcomp (EU:C:2013:62, bod 27 a nasl.).

127 — Pozri rozsudok Powell Duffryn (C-214/89, EU:C:1992:115, bod 31, kurzívou zvýraznil generálny advokát).

128 — Pozri odôvodnenie 48 a nasl., ako aj články 18 a 19 uvedenej smernice, a okrem toho návrh predložený Komisiou, ktorý viedol k prijatiu tohto aktu [COM(2013) 404 final, obzvlášť s. 22 a nasl., bod 4.6]. Tak Európsky hospodársky a sociálny výbor (pozri Ú. v. EÚ C 67, 2014, s. 83, bod 4.7), ako aj Rada Európskej únie (pozri správu z 24. marca 2014 s názvom „Analysis of the final compromise text with a view to agreement“, 8088/14 RC 6 JUSTCIV 76 CODEC 885, obzvlášť s. 4, 12 a 37, ako aj nasl.) a Európsky parlament [pozri legislatívne uznesenie a pozíciu prijatú v prvom čítaní zo 17. apríla 2014, P7_TA(2014)0451, odôvodnenie 43 a články 18 a 19] sa vyjadrili k uvedenému návrhu tak, že s uvedenými mechanizmami súhlasili.

114. Bez ohľadu to, čo si vnútroštátny súd vyberie z analýzy uvedenej v posledných vyššie uvedených bodoch, sa domnievam, že zásada plnej účinnosti zákazu kartelov stanoveného v článku 101 ZFEÚ, ktorej sa týka tretia prejudiciálna otázka, by nemala predstavovať prekážku, pokiaľ ide o špeciálny prípad doložiek o voľbe právomoci, ktoré spadajú pod článok 23 nariadenia Brusel I.

115. Vo vzťahu k takejto doložke to totiž nie sú vnútroštátne pravidlá, ale ustanovenia uvedeného článku, ktoré v práve Únie určujú právomoc súdov členských štátov v občianskych a obchodných veciach, pričom stanovujú tak podmienky platnosti, ako aj právne účinky tejto doložky¹²⁹. Vyššie uvedené úvahy týkajúce sa z judikatúry vyplývajúceho výkladu uvedeného článku 23¹³⁰, pritom jasne vedú k záveru, že doložky, ktoré sú v súlade s požiadavkami tohto článku, predovšetkým pokiaľ ide o súhlas osoby, ktorá bola údajne protiprávnym kartelom poškodená, majú v prípade potreby prednosť pred právomocou vyplývajúcou z článkov 5 a/alebo 6 tohto nariadenia.

116. Dodávam, že zo vzájomnej dôvery medzi súdmi členských štátov, ktorá je jedným z pilierov systému justičnej spolupráce zavedeného Bruselským dohovorom a prevzatého nariadením Brusel I¹³¹, podľa môjho názoru vyplýva, že uplatnenie právomoci súdu, ktorý si účastníci vybrali v súlade s článkom 23 tohto nariadenia, nemôže byť znemožnené na základe článku 101 ZFEÚ, a tiež že Súdny dvor rozhodol, že na výhradu verejného poriadku sa za účelom zabránenia výkonu rozsudku pochádzajúceho z iného členského štátu nemožno odvolávať z dôvodu, že právo hospodárskej súťaže Únie bolo nesprávne uplatnené vo veci samej¹³².

117. V dôsledku uvedeného som toho názoru, že v prípade existencie doložky určujúcej súd iného členského štátu, ktorú tento súd uznal za súladnú s článkom 23 nariadenia Brusel I a riadne uplatniteľnú na spor, ktorý mu bol predložený, by súd členského štátu mal odmietnuť uplatniť svoju právomoc aj v prípade, že táto doložka vedie k vylúčeniu noriem určujúcich osobitnú právomoc, stanovených v článkoch 5 alebo 6 tohto nariadenia, a to bez ohľadu na zásadu účinného presadzovania zákazu kartelov vyplývajúceho z článku 101 ZFEÚ.

3. O vplyve zásady plnej účinnosti zákazu kartelov uvedeného v článku 101 ZFEÚ na ostatné typy uplatňovaných doložiek

118. Pokiaľ ide o doložky o voľbe právomoci, na ktoré sa článok 23 nariadenia Brusel I preukázateľne neuplatňuje, ako aj arbitrážne doložky, problematika predložená vnútroštátnym súdom je zložitejšia, pretože ju treba vnímať nie z hľadiska uplatnenia ustanovení tohto nariadenia, tak ako ich vykladá Súdny dvor, ale vnútroštátnych právnych noriem, ktoré sa musia vykonávať v súlade so záväznými ustanoveniami primárneho práva Únie, a najmä s článkom 101 ZFEÚ.

129 — V tomto ohľade sa v článku 25 ods. 5 druhom pododseku nariadenia č. 1215/2012 uvádza, že „platnosť dohody o voľbe právomoci nemožno napadnúť len z dôvodu, že je neplatná zmluva“, a to v súlade so zásadou autonómie takejto doložky vo vzťahu k hmotnoprávnym ustanoveniam zmluvy, do ktorej je vložená, zakotvenou Súdnym dvorom v rozsudku Benincasa (EU:C:1997:337, bod 24 a nasl.). Okrem tohto z rozsudku Effer (38/81, EU:C:1982:79, bod 7 a nasl.) vyplýva, že takáto doložka sa musí uplatniť aj v prípade, že sa spor týka vzniku zmluvy.

130 — Pozri bod 105 a nasl. týchto návrhov.

131 — Pozri najmä odôvodnenia 16 a 17 nariadenia Brusel I.

132 — V rozsudku Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 29 a nasl.) Súdny dvor usúdil, že „pochybenie, ktorého sa prípadne dopustil súd štátu pôvodu pri uplatnení určitých pravidiel práva Spoločenstva“, ako sú „zásady... slobodnej hospodárskej súťaže“, „nepredstavuje zjavné porušenie základnej právnej normy v právnom poriadku štátu, v ktorom sa žiada o uznanie“, „pretože inak by bol spochybnený účel dohovoru“, pričom pripomenul, že článok 29 a článok 34 tretí pododsek Bruselského dohovoru (ktorým zodpovedajú článok 36 a článok 45 ods. 2 nariadenia Brusel I) stanovujú, že „za žiadnych okolností sa nesmie cudzí rozsudok skúmať z hľadiska rozhodnutia vo veci samej“. K preskúmaniu skutočnosti, že z titulu verejného poriadku boli základné zásady spravodlivého procesu dodržané, pozri rozsudok flyLAL-Lithuanian Airlines (EU:C:2014:2319, body 46 až 54).

119. V tomto ohľade pripomínam, že Súdny dvor podľa svojej ustálenej judikatúry vychádzajúcej z už uvedených rozsudkov *Courage* a *Crehan* a *Manfredi* a i.¹³³, rozhodol, že v prípade neexistencie právnej úpravy Únie v danej oblasti náleží vnútroštátnemu právnemu poriadku každého z členských štátov, aby upravil spôsoby výkonu práva domáhať sa náhrady škody, ktorá vznikla na základe kartelu zakázaného článkom 101 ZFEÚ¹³⁴, pričom však musia byť rešpektované zásady ekvivalencie a efektivity, ktoré predovšetkým vyžadujú, aby tieto vnútroštátne predpisy neohrozili plnú účinnosť práva hospodárskej súťaže Únie, a konkrétne zohľadňovali cieľ uvedeného článku¹³⁵. Podľa môjho názoru z toho v prejednávanej veci vyplýva, že uplatnenie vnútroštátnych predpisov neumožňuje, aby predmetné doložky o voľbe právomoci a/alebo arbitrážne doložky mohli byť použité spôsobom narušujúcim túto plnú účinnosť.

120. Súdny dvor navyše rozhodol, že plná účinnosť článku 101 ZFEÚ, a najmä potrebný účinok zákazu uvedeného v jeho odseku 1¹³⁶, by boli spochybnené, ak by sa akákoľvek osoba nemohla domáhať náhrady škody, ktorá jej bola spôsobená zmluvou alebo správaním spôsobilým obmedziť alebo skresliť hospodársku súťaž, ako je protiprávny kartel, na ktorom sú v prejednávanej veci založené nároky spoločnosti CDC. Zaručenie práva domáhať sa takejto náhrady škody totiž svojou povahou odrádza od dohôd alebo postupov takehoto typu, ktoré sú často utajené, a podstatne tak prispieva k zachovaniu účinnej hospodárskej súťaže v rámci Európskej únie¹³⁷.

121. Vo všeobecnosti platí, že v prípade existencie arbitrážnej doložky by súd členského štátu mal na návrh jedného z účastníkov vyhlásiť, že nemá právomoc, a odkázať účastníkov na rozhodcovské konanie, ibaže tento súd skonštatuje, že namietaná rozhodcovská zmluva je neplatná, neúčinná alebo nespôsobilá na použitie na spor, o ktorom koná, a to po preskúmaní, ktoré pri výkone svojej právomoci uskutoční z hľadiska požiadaviek vnútroštátneho práva¹³⁸, vzhľadom na to, že nariadenie Brusel I nestanovuje podmienky platnosti takejto doložky¹³⁹. To isté platí aj pre doložky určujúce štátny súd, ktoré nespádajú pod článok 23 uvedeného nariadenia.

122. Zásada vyžadujúca účinné presadzovanie zákazu kartelov v práve Únie, na ktorú poukazuje vnútroštátny súd, však podľa môjho názoru môže brániť použitiu predmetných doložiek o voľbe súdu alebo rozhodcovských doložiek, a to najmä s cieľom zabezpečiť, aby mala každá osoba právo domáhať sa plnej náhrady škody spôsobenej zakázaným kartelom, ako je škoda namietaná vo veci samej.

123. V tomto zmysle treba uviesť, že v rozsudku *Eco Swiss*, ktorý sa týka vzťahu medzi rozhodcovským konaním a pravidlami hospodárskej súťaže vyplývajúcimi z práva Únie, Súdny dvor uviedol, že článok 85 Zmluvy, teraz článok 101 ZFEÚ, „možno považovať za ustanovenie týkajúce sa verejného poriadku“¹⁴⁰. V uvedenom rozsudku rozhodol, že „za predpokladu, že je vnútroštátny súd podľa

133 — Bod 30 týchto návrhov. Pozri tiež rozsudok *Kone* a i. (EU:C:2014:1317, bod 21 a nasl., ako aj citovanú judikatúru).

134 — Pozri najmä rozsudok *Kone* a i. (EU:C:2014:1317, bod 24 a nasl., ako aj bod 32). Táto možnosť súvisí s tým, čo sa obvykle nazýva procesná autonómia členských štátov.

135 — Cieľ, ktorý spočíva v zabezpečení zachovania účinnej a neskreslenej hospodárskej súťaže na vnútornom trhu, ako aj cien stanovených na základe slobodnej hospodárskej súťaže.

136 — Pritom pripomínam, že ustanovenia tohto článku spôsobujú priame účinky vo vzťahoch medzi jednotlivcami a zakladajú dotknutým osobám práva a povinnosti, dodržiavanie ktorých sú vnútroštátne súdy povinné zabezpečiť (pozri najmä rozsudok *Kone* a i., EU:C:2014:1317, bod 20).

137 — Tamže (bod 21 a nasl.). V dôvodovej správe k návrhu smernice COM(2013) 404 final (s. 2 a 4), sa zdôrazňuje, že „žaloby o náhradu škody z titulu porušenia článkov 101 [ZFEÚ] a 102 [ZFEÚ] predstavujú významnú oblasť presadzovania pravidiel EÚ v oblasti hospodárskej súťaže súkromnoprávnymi prostriedkami“ a že preto „druhým hlavným cieľom [tohto návrhu] je zabezpečiť, aby osoby poškodené v dôsledku porušenia pravidiel EÚ v oblasti hospodárskej súťaže mali možnosť skutočne získať úplnú náhradu nimi utrpenej škody“.

138 — Uplatniteľné ustanovenia môžu vyplývať buď z predpisov o rozhodcovskom konaní prijatých predmetným členským štátom, alebo z medzinárodných zmlúv, ktorých je tento členský štát stranou.

139 — Pozri rozsudok *Allianz* a *Generali Assicurazioni Generali* (EU:C:2009:69, body 31 až 33), ako aj k spresneniam, ktoré sa v tomto ohľade uvádzajú v odôvodnení 12 nariadenia č. 1215/2012, najmä NIELSEN, P. A.: *The New Brussels I Regulation*. In: *Common Market Law Review*. 2013, zv. 50, s. 505 a nasl., ako aj Menétrey, S. a RACINE, J.-B.: *L'arbitrage et le règlement Bruxelles I bis*. In: *Le nouveau règlement Bruxelles I bis, Règlement n° 1215/2012 du 12 décembre 2012 concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale*. Guinchard, E. (pod vedením). Bruxelles: Bruylant, 2014, s. 13 a nasl., obzvlášť bod 37.

140 — EU:C:1999:269, bod 31 a nasl., obzvlášť body 36 a 39.

vnútroštátnych procesných predpisov povinný vyhovieť návrhu na zrušenie rozhodcovského rozhodnutia založeného na porušení vnútroštátnych predpisov týkajúcich sa verejného poriadku, je povinný takémuto návrhu vyhovieť tiež v prípade, že usúdi, že je toto rozhodnutie v rozpore s [týmto článkom]. Právo Spoločenstva [totiž] vyžaduje, aby otázky týkajúce sa výkladu zákazu stanoveného [uvedeným článkom] mohli byť preskúmané vnútroštátnymi súdmi, ktoré rozhodujú o platnosti rozhodcovského rozhodnutia, a aby mohli byť prípadne predmetom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, predloženého na Súdny dvor“¹⁴¹.

124. Analogicky usudzujem, že právo Únie vyžaduje, aby sa arbitrážna doložka, ako aj doložka o voľbe právomoci, na ktorú sa nevzťahuje článok 23 nariadenia Brusel I, neuplatnila v prípadoch, kedy by použitie takejto doložky viedlo k ohrozeniu potrebného účinku článku 101 ZFEÚ. V tomto ohľade je možné užitočne poznamenať, že uvedený rozsudok *Eco Swiss* bol vydaný skôr ako rozsudky *Courage* a *Crehan a Manfredi* a i., už citované, ktoré v práve Únie zakotvili uznanie práva na náhradu všetkých škôd, ktoré vznikli osobám poškodeným v dôsledku protiprávneho narušenia slobodnej hospodárskej súťaže, a to nielen v záujme uvedených poškodených, ale predovšetkým za účelom ochrany všeobecných záujmov, ktoré s touto slobodou súvisia. Judikatúra nasledujúca po týchto dvoch rozsudkoch tento prístup ešte posilnila tým, že podporila súkromnoprávne presadzovanie uvedených predpisov v oblasti hospodárskej súťaže (bežne nazývaného „private enforcement“), najmä vďaka odstráneniu prekážok, ktoré môžu vyplývať z vnútroštátnych ustanovení¹⁴².

125. Je pravda, že uplatnenie doložiek o voľbe právomoci alebo rozhodcovských doložiek nepredstavuje *samo osebe* prekážku potrebnému účinku článku 101 ZFEÚ v zmysle citovanej judikatúry. Osobitne skutočnosť, že doložky tohto typu môžu v prípade, že sú platné a uplatniteľné na predmetný spor, viesť k vylúčeniu osobitnej právomoci podľa článkov 5 a/alebo 6 nariadenia Brusel I, nemá nutne za následok, že by osoby, ktorým bola protiprávnym kartelom údajne spôsobená škoda, nemali možnosť dosiahnuť z tohto titulu plnú náhradu škody, pretože im nič nebráni v tom, aby sa obrátili na ktorýkoľvek z určených štátnych alebo rozhodcovských súdov, aj keď vzhľadom na veľkú rozmanitosť doložiek použitých v prejednávanej veci by ich uplatnenie mohlo takýto postup nepochybne sťažiť.

126. Podľa môjho názoru je však náročné toto teoretické stanovisko previesť do praxe v osobitnom kontexte protiprávneho kartelu, ktorý zahŕňa množstvo účastníkov a údajných poškodených a ktorého realizácia viedla k veľkému množstvu individuálnych dodávateľských zmlúv, ktoré boli prípadne uzavreté medzi rôznymi spoločnosťami patriacimi do skupiny predávajúceho alebo kupujúceho¹⁴³. V prípade horizontálneho obmedzenia hospodárskej súťaže, ako je to, na ktorom je založená žaloba vo veci samej, je totiž podľa môjho názoru ťažké pripustiť vylúčenie bežných spôsobov súdnej ochrany, ibaže údajní poškodení dali v tomto zmysle výslovný súhlas a pod podmienkou, že štátne alebo rozhodcovské súdy, ktorých právomoc bola takto založená, sú povinné uplatniť ustanovenia práva hospodárskej súťaže Únie z titulu noriem týkajúcich sa verejného poriadku.

4. O použiteľnosti doložiek o voľbe právomoci a arbitrážnych doložiek v spore, o aký ide vo veci samej

127. Hlavným problémom, ktorý bude musieť vnútroštátny súd v skutočnosti v prvom rade vyriešiť, je, či sa arbitrážne doložky a doložky o voľbe právomoci, na ktoré sa odvolávajú žalované vo veci samej, v prejednávanej veci majú skutočne uplatniť. Isteže, podľa judikatúry Súdného dvora¹⁴⁴, iba súd, ktorému bol predložený spor vo veci samej, môže, ba dokonca musí posúdiť platnosť a rozsah doložky

141 — Tamže (body 37 a 40).

142 — Pozri najmä rozsudky *Pfleiderer* (C-360/09, EU:C:2011:389, bod 28 a nasl.), ako aj *Donau Chemie* a i. (C-536/11, EU:C:2013:366, bod 29 a nasl.), ktoré sa týkajú práva osoby, ktorá bola poškodená v dôsledku porušenia článku 101 ZFEÚ a chce dosiahnuť náhradu škody z tohto titulu, mať prípadne prístup k dokumentom z konania s osobami, ktoré súťaž porušili, a to aj vtedy, ak ide o konanie o zhovievavosti, po zvážení existujúcich záujmov, ktoré sú chránené právom Únie, zo strany súdov členských štátov.

143 — K rôznym formám, v ktorých sa zjavne vyskytovali predmetné doložky, pozri bod 94 týchto návrhov.

144 — Podľa rozsudku *Powell Duffryn* (EU:C:1992:115, body 33 a 36) totiž „výklad doložky o voľbe právomoci, ktorá bola namietaná na vnútroštátnom súde, s cieľom určiť spory, ktoré patria do jej pôsobnosti, prináleží tomuto vnútroštátnemu súdu“.

o voľbe súdu, ktorá je voči nemu namietaná. Pritom sa zdá, že Landgericht Dortmund usudzuje, aj keď jeho rozhodnutie, ktorým bol podaný návrh na začatie prejudiciálneho konania, nie je tomto ohľade explicitné, že na predmet sporu sa môžu vzťahovať obidva typy doložiek obsiahnutých v dodávateľských zmluvách, ktorých dodržanie požadujú žalované vo veci samej.

128. Ako však zdôrazňuje tak CDC, ako aj Komisia, je možné silno pochybovať o tom, že by nároky na náhradu škody, ktoré uplatňuje žalobkyňa vo veci samej, boli založené na zmluvách, v ktorých sú tieto doložky uvedené.

129. Analogicky k tomu, čo Súdny dvor uviedol vo vzťahu k doložkám o voľbe právomoci, ktoré spadajú pod článok 23 nariadenia Brusel I¹⁴⁵, je podľa môjho názoru ťažké pripustiť, že súdna právomoc založená na ustanoveniach tohto nariadenia môže byť vylúčená v prípade, že by uplatnenie práva členského štátu umožňovalo, aby sa iný typ doložiek o voľbe právomoci alebo arbitrážna doložka vzťahovali na *všetky spory*, ktoré vzniknú zo vzťahov medzi účastníkom zmluvy a jeho zmluvným partnerom a ktoré majú pôvod v *iných vzťahoch, ako je vzťah, v súvislosti s ktorým bola predmetná doložka prijatá*. Požiadavka jasne definovaného vzťahu medzi namietanou doložkou a konkrétnym právnym vzťahom je tu podľa môjho názoru tiež nevyhnutná, s cieľom zabezpečiť predvídateľnosť právomoci.

130. Podľa môjho názoru vyplývajú nároky uplatňované v prejednávanej veci skôr z mimozmluvného vzťahu založeného na karteli, ktorý bol tajne zorganizovaný a realizovaný žalovanými vo veci samej. Predmetom sporu vo veci samej sú totiž finančné dôsledky tohto podvodného konania, ktoré je svojou povahou odlišné od namietaných dodávateľských zmlúv¹⁴⁶. Za takýchto okolností, to znamená dokonca pred tým, ako sa údajní poškodení dozvedeli o existencii skutočnosti, ktorá viedla k vzniku škody, a škody, ktorá vznikli na základe tejto skutočnosti, nemohla byť doložka o voľbe právomoci alebo arbitrážna doložka platne uzavretá.

131. Vnútroštátny súd napokon tiež smeruje k takejto istej kvalifikácii sporu vo veci samej, keďže, ako sa zdá, predovšetkým podľa jeho druhej otázky usudzuje, že žaloba na určenie občianskoprávnej zodpovednosti, o ktorej koná, spadá pod veci nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti podľa článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I, a nie pod zmluvné veci podľa článku 5 bodu 1 tohto nariadenia¹⁴⁷. V určitých vnútroštátnych právnych poriadkoch však kvalifikácia predmetu sporu ako mimozmluvného nevyklučuje sama osebe uplatniteľnosť doložiek o voľbe právomoci alebo arbitrážnych doložiek, ktorá zjavne v každom konkrétnom prípade závisí na formulácii predmetnej doložky¹⁴⁸.

132. V dôsledku uvedeného usudzujem, že článok 101 ZFEÚ sa musí vykladať v tom zmysle, že uplatnenie doložiek o voľbe právomoci a/alebo arbitrážnych doložiek v rámci žaloby o náhradu škody spôsobenej kartelom, ktorý bol vyhlásený za odporujúci tomuto článku, neporušuje *samo osebe* zásadu plnej účinnosti zákazu kartelov. Avšak za predpokladu, že by doložka patriaca do jednej z týchto

145 — Tamže (bod 31) a bod 110 týchto návrhov.

146 — V tomto zmysle Komisia zmieňuje, že High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, usúdil, že doložka o voľbe právomoci odkazujúca na „právny vzťah“ medzi stranami sa nevzťahuje na práva vyplývajúce z mimozmluvnej zodpovednosti založenej kartelom [rozsudok Provimi Ltd v. Roche Products Ltd (2003) EWHC 961], a na druhej strane, že Helsingin käräjäoikeus (Súd prvého stupňa v Helsinkách, Fínsko) podobne usúdil, že rozhodcovská doložka, v ktorej sa uvádza, že sa uplatní na „všetky práva“ vyplývajúce z dodávateľskej zmluvy, sa nevzťahuje na práva na náhradu škody spôsobenej kartelom, vzhľadom na to, že tieto práva nie sú založené priamo na uvedenej zmluve, ale na okolnosti, ktorá je vo vzťahu k tejto zmluve vonkajšou, konkrétne účasti žalovanej na kartelovej dohode (medzitýmny rozsudok zo 4. júla 2013, CDC Hydrogen Peroxide Cartel Damage Claims SA v. Kemira Oyj, Välituomio 36492, č. 11/16750).

147 — „Z ustálenej judikatúry vyplýva, že ‚veci nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti‘ v zmysle článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I zahŕňajú všetky nároky, ktoré nespádajú pod ‚zmluvné veci‘ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. a) tohto nariadenia a ktorými sa dovoľáva uplatnenie zodpovednosti žalovaného. Pri stanovení povahy žalôb na určenie zodpovednosti, ktoré boli podané na vnútroštátny súd, je v prvom rade dôležité preskúmať, či sú bez ohľadu na ich kvalifikáciu vo vnútroštátnom práve zmluvnej povahy“ (pozri najmä rozsudky Engler, C-27/02, EU:C:2005:33, bod 29 a nasl., ako aj Brogsitter, EU:C:2014:148, bod 20 a nasl.).

148 — Napríklad podľa judikatúry Korkein oikeus (Najvyšší súd, Fínsko) je arbitrážna doložka obsiahnutá v zmluve uplatniteľná na spor, ktorý sa týka najmä mimozmluvnej zodpovednosti, v prípade, že namietané porušenie uvedenej zmluvy spĺňa podmienky podvodu v zmysle trestného práva (pozri Korkein oikeus, rozsudok z 27. novembra 2008, KKO, 2008:102, dostupný na tejto internetovej adrese: <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2008/20080102>).

kategórií mohla byť v súlade s právom členského štátu vyhlásená za uplatniteľnú v spore týkajúcom sa mimozmluvnej zodpovednosti, ktorá môže vyplývať z takéhoto kartelu, uvedená zásada podľa môjho názoru bráni tomu, aby právomoc vzťahujúca sa na tento spor bola založená na základe doložky uvedenej v zmluve, ktorej obsah bol dohodnutý, pričom účastník, vo vzťahu ku ktorému sa táto doložka namieta, nemal vedomosť o predmetnom karteli a o jeho protiprávnosti, a teda nemohol predvídať, že by sa doložka mohla použiť na nároky na náhradu škody uplatnené na tomto základe.

V – Návrh

133. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem Súdnemu dvoru, aby na prejudiciálne otázky položené Landgericht Dortmund (Nemecko) odpovedal takto:

1. a) Článok 6 bod 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade žaloby, ktorou sa voči žalovanej, ktorá má sídlo v štáte sídla súdu, a ďalším žalovaným, ktoré majú sídlo v iných členských štátoch Európskej únie, požaduje spoločne a nerozdielne poskytnutie informácií a náhrada škody z dôvodu jediného a súvislého porušovania článku 81 ES (článku 101 ZFEÚ), ktoré konštatovala Európska komisia a na ktorom sa zúčastnili v rôznych členských štátoch a v rôznom čase, je vhodné tieto právne nároky zistiť a rozhodnúť o nich spoločne, aby sa predišlo nezlučiteľným rozsudkom vydaným v samostatných konaniach.
- b) Článok 6 bod 1 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že skutočnosť, že došlo k späťvzatiu žaloby podanej proti jedinému zo žalovaných, ktorý má bydlisko v obvode súdu, na ktorý bola podaná žaloba, nemá vplyv na uplatnenie tohto ustanovenia, za predpokladu, že na jednej strane k takémuto späťvzatiu dôjde po tom, ako bola žaloba riadne podaná na súd, a na druhej strane že k nemu nedôjde v súvislosti so zmierom, ktorý bol záväzne uzavretý medzi žalobcom a uvedeným žalovaným pred podaním žaloby, ale ktorý bol zatajený s jediným cieľom odňať niektorého z ostatných žalovaných súdu členského štátu, v ktorom má bydlisko.
2. Článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade žaloby, ktorou sa od žalovaných so sídlom v rôznych členských štátoch Európskej únie požaduje poskytnutie informácií a náhrada škody z dôvodu kartelu, o ktorom Európska komisia vyhlásila, že predstavuje jediné a súvislé porušovanie článku 81 ES (článku 101 ZFEÚ), a na ktorom sa zúčastnili vo viacerých členských štátoch s rôznou mierou miestnej a časovej účasti žalovaných, nie je možné usudzovať, že skutočnosť, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, nastala v súvislosti s každou žalovanou a so všetkými nárokovými škodami alebo celkovou škodou v každom z členských štátov, na ktorých území bol protiprávny kartel uzavretý a/alebo realizovaný.
3. Článok 101 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci žaloby o náhradu škody spôsobenej porušením tohto článku zásada účinného presadzovania zákazu kartelov v práve Únie nebráni uplatneniu arbitrážnych doložiek, ktoré sú v súlade s článkom 23 nariadenia č. 44/2001, zatiaľ čo táto zásada bráni uplatneniu arbitrážnych doložiek a/alebo dohôd o voľbe právomoci, ktoré nespádajú pod uvedený článok 23, pokiaľ uplatniteľné vnútroštátne právo umožňuje, aby bola právomoc vzťahujúca sa na tento spor založená na základe doložky uvedenej v zmluve, ktorej obsah bol dohodnutý, pričom účastník, vo vzťahu ku ktorému sa táto doložka uplatní, nemal vedomosť o predmetnom karteli a o jeho protiprávnosti.